Boj proti fašizma; je boj vsakega poštenega rodoljuba; vsakega delavca in delavke — pač vsakega brez izjeme na politično, narodno ali pa versko pripadnost!

CENA NAROČNINI:
Za Kanado in USA.
Za eno leto $3.00
Za pol leta 1.75

Edinost

EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.

Entered as second class matter at the Post Office Dept. Ottawa.

NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV

Let. 3. Št. 142. Cena 5 c. TORONTO, ONTARIO WEDNESDAY, DECEMBER 19TH, 1945. Price 5c. Vol. 3. No.142.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO VOŠČI GL. ODB. ZVEZE KANADSKIH SLOVENCEV, VSEM ČLANOM IN ČLANICAM KAKOR TUDI OSTALIM SLOVENCEM TUKAJ IN V STAREM KRAJU.

NADALJUJMO DELO NAŠIH SLAVNIH BORCEV ZA SVOBODO, ZA POPOLNO UJEDINJENJE VSE SLOVENIJE V LETU 1946!

ZNANI ANTIFAŠIST ARETIRAN V GORICI

Gorica, 1 dec. — (Tanjug) — Zavezniška policija v Gorici je dne 1 decembra aretirala na splošno znanega antifašističnega bojevnika, Albina Dujc, zabozdravnik iz Gorice. Pred vojno, Dujc je bil prisiljen bežati iz Julijske krajine čez mejo v Jugoslavijo, kjer je bil enako po bivši protiljudski oblasti aretiran in obsojen na zapor v zloglasno ječo v Sremski Mitrovici. Po odsluženi kazni jugoslovanski protiljudski režim mu ni prizanesel, ampak ga je izročil italijanski fašistični oblasti kakor italijanskega državljana, kjer je bil ponovno vržen v zapor. Tako je premeščan iz enega v drugi zapor dokler naposled ni obsojen na 30 let ječe.

Po zlomu Musolinijevega režima, Dujc je pristopil k partizanom in aktivno sodeloval v borbi proti nazi-fašizmu. Bil je tajnik deželnega odbora Slovensko-Italijanske Antifašistične Zveze za Gorico in okolico. Kako je mogoče pojasniti aretacijo antifašističnega bojevnika, dokler so na debelo na svobodi notorični kolaboracionisti in fašisti? Akcijo zavezniških oblasti, ljudstvo po celi Julijski Krajini opravičeno obsoja. **Obsojamo jo tudi mi!**

USPEH MLADINSKE KONVENCIJE

Toronto — Dne 15 in 16 decembra se je vršilo zborovanje vstanovne Konvencije južnoslovanske Mladine. Okrog 37 delegatov in delegatinj iz južnega in severnega Onterija ter iz Quebeka, se je udeležilo te velepomembne Konvencije, katera je položila zdrave temelje mladinski organizaciji.

Konvencija je sprejela pravila, številne resolucije in tudi pozdrave. Nova pravila, na izboren način vsebujejo najlepši potokaz Mladini v družbo odrastlih ljudi, mož in žena, tesno vezana z vsemi problemi družbe. Številne resolucije, ki so bilo sprejete potrjujejo sposobnost Mladine, da ona ve postaviti vsa vprašanja na dnevni red, ki se tičejo delavskih in narodnih interesov.

Konvencija je pa postala precej živahna ob vprašanju medsebojnega tekmovanja za pridobivanje novih članov in članic. Ker je to polje še precej neobdelano, se pričakuje prav velik napredek Južnoslovanske Mladinske Federacije.

VABILO DRAMSKEGA ODBORA

Toronto — Dramski odbor odseka Zveze Kanadskih Slovencev v Toronto priredi v nedeljo dne 23 decembra zelo pomembno igro v treh dejanjih iz kmetskega življenja, katero je spisal znani naš pisatelj Franc Finžgar, ki se imenuje

RAZVALINA ŽIVLJENJA

Njena dejanja se vršijo v obliku drame iz kmetskega življenja, kjer je nekdaj veljala edino dota, bala in imetje več kakor pa recimo volja ali ljubezen pri ženitovanju. Kakor v tej zadevi tako tudi v mnogih drugih se izraža le kopa trpljenja kmečkega ljudstva v preteklosti.

Zatoraj se uljudno vabi vse Slovence in Slovenke iz Toronta in okolice kakor tudi sobrate Hrvate in Srbe, ter druge južnoslovane, da se udeleže predstave v nedeljo dne 23 decembra, katero se vprizori v dvorani 386 Ontario St.

Začetek ob 8 uri zvečer.

Dramski odbor.

VOLILCI V TORONTU

.....Oddajte svoj glas za kontrolerja Stewart Smith. Za mestne odbornike v 4 wardu, Norman Freed, 5 wardu Charles Sims. Prvem in drugem wardu, James Simpson in Mrs. May Birchard. V 3 wardu, Karl Prager, 6 wardu, Dewar Fergeson, 8 wardu James Davis in 9 wardu, Reginald MacClean.

Za šolski odbor: V petem wardu ponovno kandidira Mrs. Edna Blois, v 2 wardu, Mrs. Louise Watson, 3 wardu, Mrs. Ruth Acher, 6 wardu, Mrs Elizabeth Morton in 8 wardu Mrs. Dorothy Stewart.

Nacistični kriminalci hoteli sistematično izstradati 10 milijonov naroda SU.

Nuremberg, 17 dec. — Nazifašistični kriminalci sedaj pred narodnim sodiščem so naredili načrt sistematično do smrti izstradati deset milijonov sovjetskih državljanov, potem ko zavzamejo glavna mesta Moskvo in Stalingrad. Ta načrt, ki je sedaj na sodišču popolnoma razkrit pred svetovno javnostjo in z katerem se dolži Hermana Goeringa, je faktično vseboval razdelitev bogata polja u Ukrajini na veleposestva, katera naj bi obdelovali ruski sužnji pod strašnimi okolščinami sistematičnega izstradanja do smrti.

Fašistični kriminalec Alfred Rosenberg, administrator okupirane Ukrajine je dejal v letu 1941 naslednje: **Hrano za nemški narod moramo dobiti na vzhodu. Mi ne vidimo nobenega razloga hraniti ruski narod v določni pokrajini.** Uradni dokumenti pričajo tudi, kako je omenjeni izdal povelje nacističnim predpostavljenim, da se napram podložnimkom neupoštevajo Hague Konvencije določbe, katere ščitijo vojne ujetnike in ljudstvo v ukupiranem ozemlju za časa vojne. Kaj takega ne spada vpoštev na okupiranem ozemlju Sovjetske Unije, se je glasilo njegovo povelje.

Na sodišču je bil razkrit tudi zapisnik, seje, ki se je vršila v Hitlerjevem glavnem stanu v juliju leta 1941. Ve tem zapisniku je med drugim po Hitlerjevem ukazu sklenjeno, da se zapleni vso rusko živino in takoj po invaziji čimprej zviša odmerke mesa nemškemu narodu. Nazi fašistični kriminalci so očividno naredili načrt, oropati vse kar se da oropati ter na račun ropa zboljšati življenski standart za nemški narod, podvrči pa sistematičnemu stradanju do smrti sovjetsko ljudstvo, katero je živelo v okupiranih krajih. Na Krimu morajo živeti izključno Nemci, bogata polja na Baltiku, Ukrajini in Baku, se bodo lepo rezala kot pogača, si je v narekovanju sklepov tega zapisnika trl dlani nemško fašistični kriminalec Hitler, še predno je pognal svoje podivjane fašistične horde čez mejo na sovjetsko ozemlje. Mi moramo napraviti "cvetoči vrt" na vzhodnem ozemlju, je pristavil v zapisnik svetovni kriminalec št. 1, Hitler.

Razkriti načrt jasno kaže, da je bila nazifašistična namera iz vsega okupiranega ozemlja pobrati vso industrijo in jo namestiti v Nemčiji, okupirano ozemlje pa izkoristiti za poljedelstvo in sicer na primitivni način, to je zapregati ljudi pod plug, vozove itd.

Toda kljub tako številnim dokazom o kriminalnih zločinih nemških fašističnih kriminalcev, ki so jih storili nad državljani Sovjetske Unije, Poljske, Jugoslavije, Francije, ter celo nad britskimi, kanadskimi in ameriškimi letalci in vojaki, se dogajajo neverjetno neopravičene stvari v okupirani Nemčiji pod kontrolo Anglije in Amerike.

Pred dvema tednoma sovjetsko časopisje je opozorilo na število oborožene nazifašistične armade v britski okupacijski coni. Sedaj je pa naznanjeno, da so britske vojne oblast na podlagi sovjetskega opozorila obljubile razpustiti nazifašistične čete. Mar ne nastane vprašanje: Kako je bilo sploh mogoče jih držati toliko časa nedotaknjene med tem, ko se vrši proces proti nazifašističnim kriminalcem? Kakšen je bil sploh namen jih držati po skončani vojni, se vprašuje svobodoljubna javnost!

ZASTOPNIKI RDEČEGA KRIŽA PRISPELI V AMERIKO

New York, 19 dec. — Slovenski Ameriški Narodni Svet sporoča potom svojih rednih poročil, da je dne 8 decembra prispela v New York skupina Jugoslovanov, med njim tudi trije člani Rdečega Križa Jugoslavije pod vodstvom direktorja dr. R. Naubarja. Poleg Slovenca dr. Naubaurja, bivšega šefa znanega zdravilišča za pljučne bolezni na Golniku pod Storžičem na Gorenjskem, je prispela njegova tajnica ga. Nada Kraigherjeva (iz Trsta), poročnik Gojko Radkovič (Srb iz Hrvatske) ter soproga in petletna hčerka jugoslovanskega atašeja za informacije v Wachingtonu, Šime Balena. Na Grand Central postaji so jih čakali Ančka Traven, tajnica ZOJSA, F. A. Vider in Mirko G. Kuhel, tajnik SANS-a. Dr. Naubauer in poročnik Radkovič sta bila oblečena v tipične jugoslovanske uniforme z rdečo zvezdo na čepici.

Misija Rdečega križa se bo mudila v Ameriki šest mesecev in je prišla v Združene države na povabilo ameriških oblasti. Glavna naloga te misije je seznaniti ameriško in jugoslovansko javnost v Združenih državah o ogromnih potežkočah jugoslovanskega Rdečega križa, ki nima sredstev niti ne zadosti podučnega osoblja za izvrševanje svojih človekoljubnih dolžnosti.

Poročilo zaključuje: Članom te misije kličemo: **Pozdravljeni in dobrodošli med nas!**

Stavkarji v Windsorju bodo glasovali

Windsor, 18 dec. — Na predvčerajšni seji članov avtne unije lokala 200, je enoglasno sklenjeno, da se ponovno glasuje po predlogu federalnega ministra za delo, H. Michella, da se zaključi stavko pri Fordu.

Predlog federalnega ministra je sicer nekoliko modificiran in na splošno prevladuje mnenje, da članstvo avtne unije sprejme. Glasovanje se vrši danes in v sredo, to je dne 18 in 19 decembra. Pravico glasovanja imajo vsi člani unije lokala 200, kateri so plačali svoojo članarino do julija meseca. Med tem pravico imajo tudi vsi povrnjeni vojni veterani, kateri so bili člani avtne unije.

ZASEDANJE TREH VELIKIH

Moskva, 18 dec. — Posamezni krogi izražajo mnenja, da se je zasedanje Sveta zunanjih ministrov treh velikih svetovnih velesil začelo v dobrem razpoloženju zunanjih ministrov sedaj v diskusiji svetovnih problemov in med tem poglavitno doseči sporazum za mednarodno kooperacijo in mir.

Napram tozadevnim poročilom zaenkrat je težko vnaprej napovedati ali se bode dosegel dober in stanoviten sporazum zlasti vsled dejstva, ko je angleški zunanji minister Mr. Bevin dejal, da bo odločno zagovarjal sporazum v pogledu atomske bombe, kateri je bil dosežen med Anglijo, Ameriko in Kanado v Washingtonu. Po vseh dosedanjih znakih je menda ravno to stališče največ odgovorno za neusper prve konference Sveta zunanjih ministrov, katera se je prej vršila v Londonu.

Bodočnost bo sveda pokazala ali je bil dober namen za sklenitev medsebojnega sporazuma za kooperacijo in mir.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1946, VOŠČI UREDNIŠTVO EDINOSTI, VSEM NAROČNIKOM IN ČITATELJEM TER OSTALIM SLOVENKAM TUKAJ IN V STARI DOMOVINI.

NAPREJ PO POTI NARODNEGA EDINSTVA ZA POPOLNO ZMAGO NAD VSEMI POJAVI FAŠIZMA IN ČRNE REAKCIJE!

TRUMAN PREDLOŽIL SPORAZUM IZMED KAIŠEKA IN KOMUNISTOV

Washington, 17 dec. — Predsednik Truman je zadnjo soboto naslovil poziv nacionalistični vladi Chiang Kaišeka in Komunistom v Kitajski, da se preneha z nadaljevanjem borbe in vzpostavi nacionalno edinstvo, katero je nujno za rekonstrukcijo po dolgih letih zunanje intervencije in notranjih spopadov.

Predsednik Truman priporoča sklicati čimprej konferenco vseh političnih strank v Kitajski, katera naj bi rešila vse notranje probleme in vstanovila koalicijsko vlado. Združene države so pripravne prožiti pomoč v kreditu za rekonstrukcijo, pravi predsednik Truman.

Predsednikov poziv za sporazum je posebno odobravan z strani Komunistov, kateri istočasno izraža potrebo izpremeniti dosedanjo vlado, vstanoviti koalicijsko vlado, katera bo skrbela za narodni in gospodarski napredek ter notranji mir. Vstanovitev take vlade, so predlagali Komunisti že zdavnaj toda njihov predlog je naletel na gluha učesa pri nacionalistični vladi Chiang Kaišeka. Edinstvo pod sedanjimi uslovi v Kitajski je nemogoče, dokler nacionalistične čete izvršujejo napade in so podpirane z strani Združenih držav v borbi proti demokratskih sil pod vodstvom Komunistov. Poglavitna osnova za notranje edinstvo leži v tem, da bi morale Združene države izpremiti svojo politiko z ozirom na Kitajsko in prisiliti naconalistično vlado Kaišeka, da preneha z nadaljnimi vojnimi akcijami proti demokratičnih sil pod vodstvom kitajskih Komunistov.

Nemogoče je pričakovati sporazum med nacionalistično vlado Kaišeka in Komunistov, ko se je ta zavzela, da uniči komunistične čete, pri čemu vživa materijalno in moralno podporo imperialistične polittike Združenih držav.

VOŠČILA ZA BOŽIČNE PRAZNIKE IN NOVO LETO

Številni naročniki Edinosti so voščili vsem Slovencem v Kanadi in Združenih državah vesele Božične praznike in srečno Novo leto 1946. Voščila so poslali poleg ponovnih in tudi novih naročnin.

VAŽNO NAZNANILO

VSLED BOŽIČNIH PRAZNIKOV PRIHODNJA IZDAJA EDINOSTI NE IZIDE KOT NAVADNO V SREDO DNE 26 DECEMBRA, AMPAK V SREDO DNE 2 JANUARJA 1946.

NAROČNIKE IN ČITATELJE NAPROŠAMO DA ZGORNJE VPOŠTEVAJO.

UREDNIŠTVO.

Posadka "Timoka" pozdravlja N. vlado

Uredništvo Edinosti je sprejelo od nam tukaj dobro znanega Dušana Ivančiča, prvi častnik na parniku S/S "Timok" pismo, v katerem opisuje kako je zavladalo veliko veselje med posadko, ko so sprejeli brzojavni odgovor od maršala Tita.

Ivančič piše takole: "Mi smo doslej že dostikrat čestitali narodni vladi, toda iz razumljivih vzrokov doslej nismo sprejeli odgovora. Toda topot, res nepričakovano, tovariš maršal Tito nam je preko pomočnika zunanjeg ministra (gen. Velebit) odgovoril. Zahvalil nam je za naše tople želje in čestitke Narodni vladi. Ne moreš si predstaviti kakšno veselje je nastalo na ladji. Od navdušenja smo se kar spogledovali, saj smo menda prva ladja, kateri je tovariš Tito poslal poročilo. Brzojav naš in njegov bomo dali okviriti in ga bomo postavili kot zgodovinski dogodek v salon na ladji."

Tekst pisma in brzojava priobčimo v prihodnji izdanji.

PRIMORSKI DNEVNIK PREPOVEDAN

Trst, 1 dec. — Tanjug poroča: "Zevezniške oblasti so prepovedale "Primorski Dnevnik", edini slovenski časopis v Trstu in okupacijski coni pod zavezniško kontrolo. Ta prepoved je povzročila ogorčenost med ljudstvom, med tem ko je provincijalni Narodno-osvobodilni Odbor sprejel številna pisma od Slovencev in Italijanov, v katerih se urgira zavezniške oblasti, da umaknejo prepoved.

Izdajatelji omenjenega lista so podali izjavo, da je prepoved v nasprotju z demokratičnimi principi in posebno principi svobode za tisk. Tudi Osvobodilni Svet je sprejel številne proteste z vseh strani ljudstva v Trstu in iz okolice, s zahtevo, da se prepoved prekliče. 'Il Lavoratore", časopis ki izhaja v italijanskem jeziku pravi: "Slovencem v coni "A" (pod zavezniško kontrolo) je zabranjen organ za obrambo njihovih narodnih pravic, katere so jim bile odvzete pod prejšno fašistično oblastjo."

Kakor izgleda zavezničke vojne oblasti se poslužujejo v okupiranem Slovenskem Primorju italijanskih fašističnih metod. To jih nikakor ne odlikuje kot zavezke, ampak kot tlačitelje kljub predpisani določbi v Atlantskem čarterju. Noben rodoljubni Slovenec ne more ostati ravnodušen, tembolj ogorčen proti takega prakticiranja z strani onih, kateri bi se morali ravnati po teh določbah in ne po metodah fašističnih tlačiteljov.

Glavna karakteristika državne Ustave F.N.R.J.

PRVO REDNO ZASEDANJE NARODNE SKUPŠČINE

TANJUG

London, 7 dec. — Danes pred poldne je održan prvi redni sestanek Zveze Ustavne Skupščine, kateremu je prisostoval predsednik ministerstva za nasvete in maršal Jugoslavije, Josip Broz-Tito z člani Zvezne vlade. Predno se je šlo na dnevni red. predsednik Vladimir Simič je prečital resolucijo Francoske Ustavne Skupščine, naslovljeno Ustavni Skupščini Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Prečitano resolucijo maršal Tito, člani vlade in narodni poslanci so pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem. Kot odgovor na bratski pozdrav Francoske Ustavne Skupščine, Vladimir Simič sporoča, da so predstavniki klubov in grup v naši Skupščini predložili sledečo resolucijo:

"Ustavna Skupščina s željo izraža naklonjenost Francoski Ustavni Narodni Skupščini na bratskem pozdravu in lepih željah, katero je v imenu Francoskega naroda naslovila naši mladi Republiki in vsem narodom Jugoslavije. Podpisani šefi Klubov Narodne Fronte Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne in Hercegovine, Macedonije in Črnegore in šefi vseh grup, predlagamo Ustavni Skupščini, da se resolucijo sprejme. Ustavna Skupščina FNRJ se prisrčno zahvaljuje Francoski Ustavni Skupščini na lepih željah za srečo in napredek naše mlade Republike in za bratske pozdrave Francoskega naroda vsem narodom kateri sestavljajo našo narodno Republiko, naši vladi in njenemu šefu maršalu Tito. Mi smo srečni, ko Francoska Ustavna Skupščina v svoji resoluciji tako visoko ceni ustanovitev republikanskega pokreta v Jugoslaviji kot faktor mira, demokratičnega napredka in mednarodnega sodelovanja za celo Evropo, z čem je izrazila pravo jedro nove Jugoslavije in njeno mednarodno nalogo. Izpolnjena z čustvi blagodarnosti in toplimi simpatijami za francosko demokracijo, obnovljeno v četrti republiki na najlepših tradicijah Francije, z katero naše narode veže tradicionalno prijateljstvo, ojačano z novimi silami v borbi proti skupnega sovražnika, Ustavna Skupščina Federativne Narodne Republike Jugoslavije pošilja bratske pozdrave celemu Francoskemu narodu, vladi in njenemu šefu, generalu De Gaulle."

To resolucijo so podpisali šefi klubov NF-a Federalnih edinic in šefi vseh grup, Zvezne in Ustavne Skupščine, katera je enoglasno sprejeta z dolgotrajnim aplavzom.

Tekst te resolucije so enoglasno sprejeli poslanci Narodne Skupščine.

Na današnjih sejah Zvezne, Ustavne in Narodne Skupščine, sta sprejeta poslovnika za obe zbornici, nakar je izvoljen Ustavni Odbor, Finančni, Mandatni in Imunitetni odbor, administracijski odbor, kakor tudi odbor za prošnje in žalitve. Te seje so zaključene in nove se določi po Poslovniku, Ustavnemu Odboru Zvezne in Ustavnemu Odboru Narodne Skupščine je določen rok mesec dni za sestaviti in preučiti končni načrt Ustave FNRJ.

GIAVNE KARAKTERISTIKE USTAVNE FNRJ

Dne 7 decembra, Edvard Kardelj podpredsednik Zvezne vlade in minister za konstituanto, je preko begrajskega radia održal sledeče predavanje:

Državljani!

Te dni je objavljen in oblikovan za diskusijo narodom naše države načrt Ustave FNRJ. Vlada FNRJ, katera je v načelu in osnovi sprejela ta Načrt, se je odločila za splošno narodno diskusijo po tem načrtu predvsem zato, ker smatra da je Ustava, več kakor kaj drugega zadeva celega naroda, še posebej ko vemo, da so naše narodne mase v teku štiriletne vojne jasno pokazale kaj hočejo in kakšne so njihove želje urediti svojo narodno državo. Sedaj je prvi Načrt Ustave tukaj in široke množice naših narodov naj odgovore ali odgovarja njihovim željam in njihovi volji, ali odgovarja temu za kar so se borile v Narodno-osvobodilni vojni, kjer so stotine tisočev naših najboljših ljudi položili svoja življenja.

V našem načrtu Ustave ni ničesar — v pogledu osnovnih vprašanj in oblika — izmišljenega. Naš Ustav zakonito sestavlja velike spremembe v strukturi Jugoslavije, ki so se izvršile v letih veličanstve ne osvobodilne borbe. On postaja zvest tekovinam Narodno-osvobodilnega gibanja, ga razvija v njegovih organizacijskih oblikih in z tem odpira jašnejše prespektive v pogledu bodočega razvoja ter postaja močno orožje naroda za učvrstitev še nadaljnega razvoja tekovin NO borbe.

Nekateri ljudje so pri nas govorili in še danes govore, da te. stvari neobstojajo tako. Oni bi želeli oddeliti Ustavo od naroda, pretvoriti ga iz stvarnosti širokih narodnih množic v stvar juristov in profesorjev, sicer tako, da nebi odgovarjal sedanji stvarnosti v naši zemlji, katero narodne mase gradijo z svojo zavestjo, voljo in močjo.

Povsem prirodno je, da take reakcionarne želje čutijo danes in to iz dveh stališč. Z ene strani, one ne vodijo račun o realnih odnašajih politične moči in o volji naroda in z druge strani — prihajajo iz napačnega predpostavljanja, da ena reakcionarna Ustava na papirju more biti fiksno orožje proti edinstvenih narodnih mas, katere so z svojo voljo in krvjo napisale Ustavo v zgodovini naših narodov, nikakor trhlo, ampak močno in obstojno, preizkušeno v praksi, kot najboljša garancija za njihovo svetlejšo bodočnost. Tako napačno predpostavljanje naših reakcionarjev se izraža kot posledica njihovega podžiganja zavestne mržnje narodnih mas, posledica njihove navade iz političnih vrhov, a ne ogromne večine osnovnih narodnih množic. Na ta način ta gospoda sedaj pozablja, da so naše narodne množice v svoji ogromni večini imele ne samo dovolj zavesti in moči, da z orožjem razbijejo okupatorja in njegove pomagače, ustvarjajoč na ta način temelje demokratski narodi oblasti, za katero je prelite toliko krvi v teku sedanje vojne in tudi preteklosti — ampak da je sedaj obranijo od vseh reakcionarnih napadov s zakoni in odločbo Narodne Republike. Z ozirom na to, kakšna druga more biti danes naloga naših Ustavnih organov, kakor to, da napišejo to živo narodno Ustavo z besedami in paregrafi, da jo proučijo in dopolnijo ter čimbolj obdelajo njegove narodne in demokratične ustanove.

Znano je dejstvo, da Ustava po svoji bistvenosti in po svojih osnovnih principih, predstavlja zakoniti izraz obstoječega konkretno državnega, političnega in socialno-ekonomskega sistema v državi. Ljudje so vedno ustvarjali države pred prinešeno Ustavo, kar je povsem razumljivo da so te Ustave neizbežno nosile pečat onih društvenih sil, katere so ustvarjale in vladale z državnim in društvenim redom. Zatoraj taki ljudje so se mogli zanašati z mislijo, da morejo društveni razvoj obrniti po poti, katero se izmislili v svojih, neodvisno od objektivnih uslovov, neodvisno od sil katere ustvarjajo ta razvoj.

To vsekakor ne pomeni, da Ustava nima nobene ustvarjalne vloge, da ne vpliva na objektivno stanje, da ne more izvršiti predpogoje sprememb takega stanja. Nasprotno, ona to more in ona to dosega z tem, ker oblikuje društvene tekovine in ker jih razdeluje ter odreja organizacijske oblike in precizira odnošaje imed poedinih organov itd. V svoji celini Ustava daje perspektivo razvitka, postane močno orožje v rokah naroda — ako se kakor v našem primeru dela o eni narodni državi. V drugačnem primeru Ustava naravno postane orožje proti narodnih sil.

Ustava se bavi z ureditvijo države; z njeno društveno in politično strukturo. Vsled tega, da bi pravilno doumeli Ustavo, potrebno je v prvi vrsti vedeti kaj je najvažnejše, kaj je glavno in osnovno v vsaki državni ureditvi.

Naša teoretična pojmovanja in težka preteklost naših narodov pod oblastjo raznih protinarodnih režimov, nam pove, da država ni nekaj kar stoji iznad nasprotja in spopadov v društvenem življenju ene države, tembolj izraz in instrument odrejenih društvenih razredov in razrednih grupacij.

(Nadaljevanje prihodnjič)

"EDINOST"

Published weekly at
206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing proprietor
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista: EDINOST
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Dopisi brez podpisa se ne vpoštevajo. Rokopis nenaročenih člankov in dopisov se ne vrača.

Slovenci na predvečer zmage volitev

Ljubljana 10 novembda 1945

Že v soboto popoldne je bila Ljubljana razpoložena, kakor je to samo pred veliki prazniki. Kamor koli je človek prisluhnil povsod ista beseda: Volitve! In kamor koli se je ozrlo oko, povsod toliko cvetja, zelenja, petokrakih zvezd, napisov in zastav!

Ljudje, znanci in prijatelji so si stiskali roke z besedami: **"Srečne volilne praznike!"** In res, vsi ti veselo razpoloženi obrazi so odkrito in javno govorili v svet, da bodo volilvni prazniki res srečni, da vse te rože in zelenje ne krasijo hiš, tovarn, zvonikov in mostov brez pomena, temveč dihajo pozdrave, kakor je to v svoji pesmi napisala delavka Julka Podpačeva:

"V svatovsko krilo se Ljubljana bela za volitve je danes odela.

S hiš se pestre vijejo zastave,
z oken rože dihajo pozdrave!"

Proti šesti uri zvečer so se začele zgrnjati na Kongresnem trgu tisoč glave množice ljudstva, večina v povorkah. Tukaj so bili: starčki, mladina in pionirji. Pesem je vriskala iz ljudskih src: goreče baklje so razsvetljevale presrečne obraze; rakete — bele in rdeče so se vile v zraku; visoko na gradu je bil postavljen grb Osvobodilne fronte. Triglav na njem zastava s petokrako zvezdo. Kot narasle reke so se zgrinjale na Kongresni trg množice odkoder so se vrstile v povorko kakšne še ni videla Ljubljana v svoji zgodovini!

Vsakdo v povorki je imel nekaj v roki: zastavico, lamnionček, cvetje, razsvetljeno rdečo petokrako zvezdo, transparent s pozdravom, republiki, Titu, Kardlju, Kidriču, Stalinu, Rdeči armadi in Jugoslovanski vojski.

Prelepa je bila slika naših borcev kako so korakali skupno s prebivalstvom in delili z ljudstvom svoja čustva.

Na predvečer zmage je prebivalstvo Ljubljane izpregovorilo zahtevo po republiki, da je bilo slehernemu jasno, kakšen bo izid volitev naslednjega dne.

Ko se je ljudstvo po povorki ki je trajala dve uri in pol, ponovno zbralo na Kongresnem trgu, je prišlo do takega navdušenja, da se je človeku nehote postavljalo vprašanje: **"Ali je mogoče, da živi nekdo, ki bi dvomil v zmago?"**

"Mi vstajamo in vas je strah!" je zapel pevski zbor na trgu. Da, narod je vstal, ni je sile, ki bi ga mogla premakniti s poti, ki si jo je začrtal. Godba je iglara Titovo kolo, Titovi borci pa so z ljudstvom zaplesali in zapeli. Harmonika v rokah pionirja je vriskala, pela pesmi o partizanu, o slovenskem človeku, ki je toliko trpel in tako veličastno zmagal. Ljudski govorniki so dali duška nepopisni sreči svojih src na predvečer velikega volivnega praznika.

Še dolgo potem ko je ljudstvo zapustilo Kongresni trg, so odmevali po vseh delih Ljubljane sproščeni vriski in pesmi, vzkliki maršalu Titu, naši najzvestejši zaveznici Sovjetski Zvezi. Celo potem ko se je Ljubljana ob pozni uri pomirila, je bilo čutiti da se nekje visoko v ozračju preliva ljubezen Ljubljane do našega Tita z vsemi vriski, ki so prišli tam od črnih revirjev, Celja, Maribora, Novega mesta, Murske Sobote, Kočevja, Jesenic, Kranja in iz sto drugih krajev Slovenije.

Taka je bila Ljubljana na predvečer zmage. Z neizrekljivo ljubeznijo je glasno izpovedala to, kar je 11 novembra mirno dostojanstveno in samozavestno izrazila: **Republiko!**

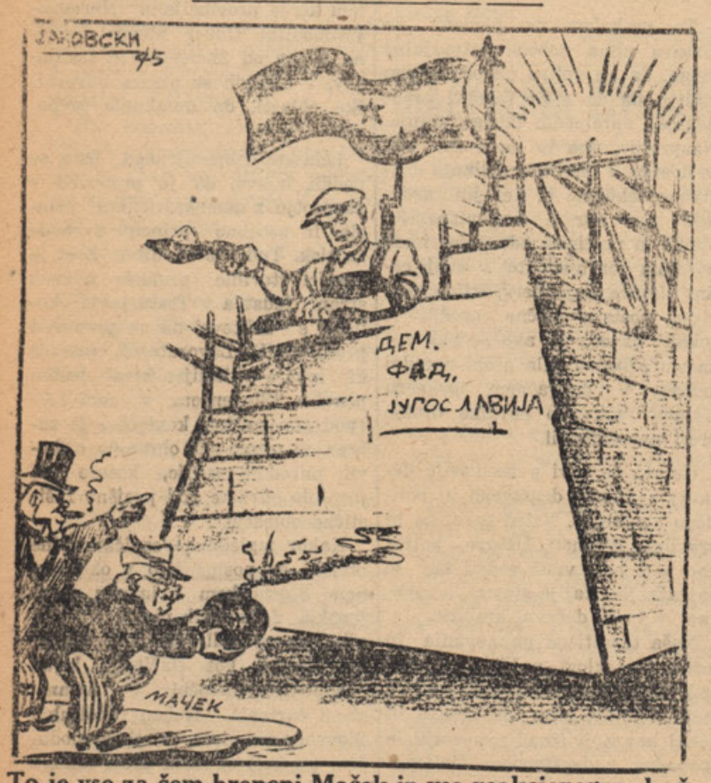

To je vse za čem hrepeni Maček in vsa reakcionarna družba!

Predsednik Slovenske Vlade Odgovarja na Pastirsko Pismo

(Nadaljevanje in konec)

PREGANJANJE

V VSEH CERKVAH SE OPRAVLJAJO POPOLNOMA NEMOTENO VERSKI OBREDI, POPOLNOMA NEMOTENO JE MOGOČE DELITI IN PREJEMATI ZAKRAMENTE, POPOLNOMA NEMOTENO SE VRŠE BOŽJA POTA itd., itd., itd. skratka — kakšno preganjanje? Kje je **ena sled preganjanja?** Res je, razlika med položajem cerkve pod okupatorjem in med položajem cerkve danes brez dvoma obstaja. POD OKUPATORJEM JE BILA VRSTA CERKVA SPREMENJENIH V BELOGARDISTIČNE TRDNJAVE, IZ CERKVA SO SIKALE STROJNICE. PADALE SO BOMBE. SIKALE SO IN PADALE SO — NA NAROD, KI SE JE BIL NA ŽIVLJENJE IN SMRT ZA SVOJO SVOBODO. DANES V CERKVAH NI VEČ BUNKERJEV. DANES V CERKVAH NI VEČ SMRTONOSNEGA OROŽJA. DANES SO CERKVE **OSVOBOJENE** BELOGARDISTIČNEGA OSKRUNJEVANJA, KI MU JE DAL SVOJ BLAGOSLOV SAM LJUBLJANSKI SKOF DR. GREGORIJ ROŽMAN. MAR POMENI DEJSTVO, DA SO CERKVE ZOPET VRNJENE SVOJEMU NAMENU — PREGANJANJE CERKVE? POD OKUPATORJEM JE V CERKVAH MORALA DONETI OKUPATORJEVA BESEDA. POD OKUPATORJEM SO V CERKVAH MORALI PRIDIGATI BRATOMORNI BOJ. DANES TEGA NI VEČ. RAZEN CERKVENE OBLESTI DANES NIHČE NE PREPISUJE, KAJ NAJ V CERKVAH MOLIJO, KAJ NAJ V CERKVAH GOVORIJO, KAKO NAJ OPRAVLJAJO OBREDE. MAR POMENI TO DEJSTVO — PREGANJANJE CERKVE? POD OKUPATORJEM SO BILE NA GORENJSKEM IN NA ŠTAJERSKEM ŽUPNIJE PRAZNE, DANES SO SE VRNILI DUHOVNIKI. MAR POMENI TO DEJSTVO — PREGANJANJE CERKVE?!

Pojdite vprašat množice preprostih vernikov, kaj misliko o stvari. Odgovorili vam bodo, da glede resnične vsebine verske in cerkvene svobode, glede resnične politične neodvisnosti vere in cerkve, cerkev še nikoli ni bila tako svobodna, kot je svobodna danes pri nas. Mi nismo preganjali in ne preganjamo ničesar drugega kot narodno izdajstvo in fašistično delovanje. Če pa kdo misli, da je svoboda cerkve istovetna s svobodo narodnega izdajstva in fašističnega delovanja pozameznih duhovnikov ali celih duhovniških skupin, tedaj mu bodo pred vsem množice naših vernih katoličanov odgovorile, da si svojo vero in cerkev kakor njuno svobodo predstavljajo popolnoma drugače.

"Pastirsko pismo" iznaša vprašanje **verouka v šolah. Odgovoriti** vam smem z znano krilatico: **Mnogo hrupa za nič.** PRAV NIKJER NI BIL PRI NAS VEROUK PREPOVEDAN. POVSOD GA LAHKO POUČUJEJO. NITI OBLASTI NITI OSVOBODILNA FRONTA NE VRŠITA PROPAGANDE ZA POUČAVANJE VEROUKA NITI PROTI POUČEVANJU VEROUKA. MAR SI JE VEČJO SVOBODO SPLOH MOGOČE ZAMISLITI? NAŠE KATOLIŠKE MNOŽICE SO S TAKO SVOBODO POPOLNOMA ZADOVOLJNJE.

Vprašanje **cerkvenega zakona.** Povejte mi en sam primer, ko je naša oblast komur koli zabranila skleniti cerkveni zakon? Mi vam nasprotno naštejemo vrsto primerov, ko so recimo za časa narodno osvobodilnega boja naši ljudje želeli skleniti cerkveni zakon pa ga v naših vrstah ni bilo katoliškega duhovnika. Glede civilnega zakona namigujejo na družinski in seksualni razkroj. Poglejmo življenje samo in odgovorimo si odkrito, kdaj je bilo v Sloveniji več pojavov družinskega in seksualnega razkroja — pred vojno ali danes! Čeprav živimo v neposredno povojnem času, ki sam po sebi vnaša elemente razkroja, in čeprav imamo opravka tudi s pojavi, ki jih odklanjamo, obsojamo in se proti njim borimo si drznem trditi, **da Slovenija danes v splošnem kipi notranjega moralnega zdravja naših ljudskih množic.** Za to dejstvo se moramo zahvaliti predvsem Osvobodilni fronti, ki je ljudske množice aktivizirala v življensko najpozitivnejšem, najplemenitejšem in najbolj moralnem poletu, kar jih pozna naša narodna zgodovina. Nobenega dvoma ni, da bi morala našega javnega in privatnega življenja brez Osvobodilne fronte in brez njene aktivizacije ljudskih množic, zlasti v današnjih, neposrednih povojnih časih, izgledala precej drugače kot izgleda. Toda vse to zgolj mimogrede. Na vprašanje, kaj je s cerkvenim zakonom, vam lahko znova odgovorim: V pastirskem pismu — mnoga hrupa za nič. Kdor cerkveni zakon želi, ga vselej lahko sklene. Svobodi sklepanja cerkvenega zakona noben civilni zakon v ničemer no nasprotuje.

Pravijo, da smo zatrli katoliški tisk. Samo ono dejstvo v odgovor. "Družba sv. Mohorja", najstarejša in med slovenskiki katoliškimi množicami najbolj razširjena slovenska knjižna in tiskovna organizacija, je bila pred kratkim na iniciativo narodno zavednih duhovnikov in s pristankom svojega protektorja, mariborskega škofa gospoda dr. I. J. Tomažiča, v celoti obnovljena. V teku štirih okupacijskih let je morala v glavnem molčali. Njena imovina, po kateri je bil segel okupator, ji je vrnjena. Da je imela naprimer Narodna vlada federalne Slovenije za obnovitev "Družbe sv. Mohorja" popolno razumevanje, dokazuje tudi odborovo zahvalno pismo, ki so ga med drugimi podpisali odborov predsednik mariborski stolni kanonik in generalni vikar dr. Cukala, odborov tajnik župnik F. S. Finžgar, odborov član prošt dr. Munda.

Imovina "KTD" (Katoliške tiskovne družbe) je bila po naših zakonih seveda v celosti zaplenjena, toda ne zaradi tega, ker je bila last katoliškega tiskovnega društva, temveč zato, ker je služila — notorično pa tudi po vseh juridičnih (pravnih) predpisih do podrobnosti dokazano — **v narodno izdajalske svrhe.** Komur je žal zaplenjene imovine, odnosno kdor si je malo kasno prišel na jasno o negibnih pravnih posledicah svojega početja, se pač naj hkrati zaveda, da imovina ni bila zaplenjena zaradi tega, ker je njen bivši lastnik tega ali onega svetovnega nazora, temveč da je bila zaplenjena zato in zgolj zato, ker je bil njen lastnik **narodni izdajalec.** Istovetiti svobodo tiska, odnosno svobodo tako zvanega katoliškega tiska — s svobodo narodnega izdajstva — pa je danes vendarle malo preveč. Jaz vsaj mislim, da velika večina naših vernih množic jemlje na znanje tako istovetenje kot **grobo žalitev.**

Vprašanje **agrarne reforme.** Mnenja sem, da je v današnjih modernih in socialnih časih pravzaprav res več ko odveč odgovarjati podrobneje na ta del "Pastirskega pisma". Naš delovni kmet se že stoletja bori za zemljo . . . S tem je povedano vse, prav vse. Če niti mi ne bi bili voljni in sposobni izvesti resnično agrarne reforme, potem naj nas jemlje vrag! V ostalem pripominjam, da zvezni zakon o agrarni reformi glede na svoje višinske meje ne prizadeva v Sloveniji skoraj nobene župnije, drugič pa da zvezni zakon vrhu tega še dopušča federalnim organom pri izvedbi agrarne reforme zadosten okvir za upoštevanje vseh resničnih potreb škofij in važnejši samostanov.

Ko govori Pastirsko pismo o **moralnim nenravnostih,** ki da jim je izpostavljena naša mladina in o ovirah, ki da jih povzroča udarniško delo ob nedeljski maši, bi pač z "Pastirskim pismom" udarila po ponočevanju, neumestnih plesih itd., hkrati pa svojim organizacijam naročila, naj udarniško delo organizirajo tako, da ne bo motilo prve nedeljske maše. Zopet: **Mnogo hrupa za nič.**

Končno še **vprašanje duhovnikov,** ki smo jih baje po osvoboditvi brez pravega procesa, brez možnosti obrambe, brez pravih zagovornikov — obsodili na smrt, postrelili in pobesili. **Kar je Slovenija osvobojena, ni bil ubit niti na smrt obsojen niti — ustreljen ali obešen — niti en sam duhovnik! Ker torej nikogar nismo obsodili na smrt, nikogar ustrelili in nikogar obesili, tudi nobenemu na smrt obsojenemu nismo mogli nuditi pravnih sredstev, ki pritičejo na smrt obsojenim. V nobenem koncentracijskem taborišču v Sloveniji se ne nahaja noben duhovnik, kajti v Sloveniji koncentracijskih taborišč sploh ni. V nobenem kazenskem zavodu se v Sloveniji ne nahaja noben duhovnik. Vsega skupaj je v Sloveniji zaprtih dvanajst duhovnikov. Čakajo na redno raspravo pred sodiščem. Razprava bo javna. Vsi ti duhovniki so obdolženi, odnosno osumljenih takih zločinov, da jih niti na osnovi določil splošne amnestije nismo mogli ispustiti. MI NISMO NIKOGAR SILILI, NAJ BO NARODNI IZDAJALEC. HKRATI NAJ PRIPOMNIM, DA SMO IZPUSTILI ODNOSNO DA SPLOH ZAPRLI NISMO VRSTE DUHOVNIKOV, KI BI JIH KLJUB AMNESTIJI MORALI POSTAVITI PRED SODIŠČE, ČE BI HOTELI DOSLEDNO IZPOLNJEVATI ZAKON ZADOVOLJILI SMO SE Z OBLJUBO GENERALNEGA VIKARIJATA LJUBLJANSKE ŠKOFIJE, DA JIH BO CERKVENA OBLAST SAMA KAZNOVALA. DOSLEJ NIMAMO ŠE URADNEGA OBVESTILA, DA JE KDOR KOLI MED NJIMI BIL DELEŽEN KAKRŠNE KOLI CERKVENE KAZNI.**

Menim, da ne bom izdal nobene tajnosti, če povem, da bi dobil dokaj čudno sliko, čim bi do podrobnosti vrtali, kako je med okupacijsko dobo ravnal ta ali oni duhovnik ljubljanske škofije. Mi tega nismo storili. Gospodje so svobodni. **V zahvalo nas dolži "Pastirsko pismo" smrtnih obsodb duhovnikov, koncentracijskih taborišč itd., skratka vsega onega, česar v Sloveniji kratko in malo — NI. MI nismo krivi, če tega ni. Ali mogoče kdo iz političnih vzrokov želi — da bi to bilo in da bi bil potemtakem hrup malo bolj upravičen?**

(Dalje na 4 str.)

Fašistično domobranski teror nad Slovenci

"VERA V NEVARNOSTI"

Osrednje propagandno geslo na domobranski strani je obramba vere. To geslo vsiljujejo na tak način, da je postalo že nekako teroristično sredstvo. S tem geslom opravičujejo zvezo z okupatorjem, ustanovitev domobranstva, pobijanje ljudi i.t.d. Hkrati pa trde, da mi ne dopuščamo izvršenja vere, da rušimo cerkve in nabožne spomenike i.t.d. Zato "V imenu Kristusa" more Slovenca — brata misleč da s tem rešujejo vero in narod.

V resnici se na vsem osvobojenem ozemlju na Dolenjskem, Notranjskem, v Beli Krajini in za Primorskem vrši nemoteno služba božja. Duhovniki, ki so ostali na svojih mestih, opravljajo svoje verske funkcije. V osvobojene fare na Štajerskem umešča naša narodna oblast pregnane duhovnike nazaj.

Na I. zasedanju SNOS je bil sprejet sklep o Verski komisiji. Glasi se takole:

"Da se zavaruje nemoteno bogočastje in da bi se brez težav uredili odnosi med slovensko narodno oblastjo in cerkvijo se sklene:

Člen 1. SNOS se ustanovi Verska komisija, ki ima predsednika in 8 članov iz vrst laikov in duhovnikov i.t.d.

Člen 2. Naloga Verske komisije je zlasti, varovati nemoteno izvrševanje bogočastja i.t.d.

Za pripravo te komisije se je ze sestala duhovniška konferenca vseh duhovnikov iz osvobojenega ozemlja in razni sestanki, ki dokazujejo vedno rastoče zanimanje duhovnikov in njih pripravljenost sodelovati v tej Komisiji.

V "Izjavi SNOS o praviceh in dolžnosti slovenskega ljudstva" od 19. II. 1944 je izrekel slovenski parlament, da je napisal na svoj prapor tudi svobodo vesti.

V tej zvezi naj navedem tudi stališče Komunistične Partije, ki je radi svojega verskega stališča od nasprotne propagande najbolj napadena, Dne 1. V. 1942 je objavil CK KPS sledeče:

"Kakor vse temeljne skupine v OF tako je tudi KPS v sprazumu z OF slovenskemu narodu zajamčila v splošnem, slovenskim katoličanom pa še posebej, svobodo svetovnega nazora in verskega udejstvovonja za sedanjost in bodočnost".

Tako je stališče naše oblasti in tako se tudi v resnici izvaja.

Zato je treba seveda, zateči se k laži. N. pr. "Črne bukve": na strani 116 in 167 navajajo o požigu vasi Kočevje in Ambrus, čes da so jih požgali partizani. V resnici pa so te vasi požgali z bombardiranjem Italijani in v vasi Višnje porušili tudi cerkev, V Ambrusu še stojita šola in cerkev in je slika na strani 167, ki kaže njih ruševine, potvorba Gnidovčev prosvetni dom v Ambrusu pa sploh nikoli ni eksistiral. Partizani niso rušili cerkva. Še zdaj pa lahko najdeš zvonike, kjer so Italijani in belo gardisti založili line z opeko in si priredili strelne luknje uporabljajoč stolpe kot utrdbe. V rušenju vojne je bila uničena kaka cerkev, toda partizani niso nobene podrli zato ker je cerkev ampak če je bilo treba iz nje pregnati sovražnika. Mnogo cerkva pa so porušili Italijani, n.pr. na Mirni gori.

Omenil sem položaj vere na osvobojenem ozemlju. In kaj pravijo duhovniki sami?

Prodekan g. Ilc. podpredsednik našega Rdečega križa, je podal v Slovenskem poročevalcu od 16. VI. 1044 za tisk sledečo izjavo:

"Ne čutim nikakega omejevanja v izvrševanju svojega verskega poslanstva. V opravljanju bogoslužja in verskih obredov, krstov, procesij in obiskovanj bolnikov ne čutim prav nobenega omejevanja, tudi v poučevanju verouka ne. Poučujemo ga na vseh šolah. V tem smislu sem tudi pisal g. škofu v Ljubljano. Doslej se je vršila ena duhovniška konferenca na pobudo oblasti. Ta konferenca je rodila zelo pozitivne uspehe Posebno dobro je učinkoval govor tov. Kidriča, z druge strani pa smo tudi mi stavljali vprašanja. Glavna ovira, da se nismo do sedaj bolj zbižali, je bila naša rezerviranost, da smo se držali bolj doma. Stiki z oblastjo so povoljni. Ne čutimo nobenega hujskanja, res ne, tem več dobrohotno naklonjenost bodisi vojaške, bodisi civilne oblasti.

Odnos naše vojske do cerkve je korekten, partizani se vračajo iz edinic z neizpremenjenim odnosom do cerkve. Pristavil bi še, da se ji čutijo morda še bližji.

Belokranjska duhovščina je v ogromni večini, vsaj ta, kar je je tukaj, stala svojemu ljudstvu in narodu ob strani. To vdanost ljudstvu smo in bomo kazali tudi v bodoče stoodstotno.

Zavezniki so uvideli in računajo z dejansko silo, zato bodo na našem ozemlju upoštevali našo narodno oblast. Jaz sem bil vedno za napredek. V stari Jugoslaviji je vladala korupcija in ljudstvo ni imelo besede. Jaz mislim in tudi ljudje mislijo, da bo iz te vojne zmede, iz naših žrtev in trpljenja iz tega, kar ustvarja Oslobodilna Fronta, zrasel nov svet, ki bo zadovoljil tudi v duhovnem oziru. Povsod vlada veder optimizem, ljudstvo se dviga in tudi višji organi naše narodne oblasti so k temu dvigu mnogo primogli. Današnji razvoj temelji na poštenosti in odkritosrčnosti in cerkev stoji pred važno nalogo, da se temu razvoju prilagodi. Sigurno bo naša dežela s svojim prirodnim bogastvom zadovoljevala naše potrebe, samo da bo vladala poštenost, da bo imel svobodo tisti ki dela.

Prepričan sem, da bo dana svoboda tudi v duhovnem oziru, svoboda udejstvovanju cerkve da bo mogla vršiti svoje poslanstvo, ne politično gospodarsko, ampak svoje poslanstvo za rast duš.

Prepričan sem, da bo dal tudi sv. oče, sedaj ko ni več pod nemško oblastjo gotova navodila.

Teh nekaj mesecev oblasti Osvobodilne Fronte nam je gotovo dalo čutiti njeno odkritosrčnost. Prej smo se bali, da Osvobodilna Fronta ne bo mogla vzdržati reda in zakonitosti, bali smo se izbruhov, pa smo se prepričali prav o nasprotnem. Prepričan sem, da naša oblast sodeluje z nami v najbolši volji in se to sodelovanje ne bo izprevrglo, v kakšno koli preganjanje."

Prodekana g. Ilca nihče ni silil k izjavi, nihče mu ni grozil. Dekan je svoboden mož in svoboden duhovnik. Gotovo bolj kakor vsi oni, ki krpucalijo svojo domobransko ideologijo in vedno globlje padajo v izdajalsko močvirje.

Župni upravitelj v Metliki pater Modest Golia je podal dne 21. VII. 1944 sledečo izjavo:

"Kot katoliški duhovnik in Slovenec čutim potrebo, da ob priliki nemškega divjaštva v metliškem okraju poudarim naslednje dejstvo:

1. Prepričan sem, da se je v slehernemu našemu človeku, ki je doslej imel Nemce za narod in silo, ki mora ali hoče uvesti med evropskimi narodi mir in slogo, ta občutek razblinnil v nič. Takega divjaštva, kot so ga Nemci izvajali s svojimi najemniškimi hordami nad našim ljudstvom, si ni mogel zamisliti niti največji črnogled. Belokranjsko ljudstvo se je na lastne oči prepričalo; da Nemci niso nikakoršna vojska, ampak navadna razbojniška tolpa.

2. Čudim se in obžalujem, da se med našim narodom še najdejo ljudje, ki hočejo obleči nemško vojaško suknjo, katere nosilci onečaščajo cerkve (v podružnici v Drašičih so v mašnem kelihu napravljali milo za britje in ga končno zlomili na tri kose in pokradli skoro vso cerkveno opravo) ter pod pretvezo, da se borijo za krščansko civilizacijo, oskrunili vse, kar nam je sveto. Kot duhovnik obsojam domobranstvo, ki trdi, da se bori za Boga in narod, v resnici pa se je popolnoma podredilo protislovenskemu in protikrščanskemu Hitlerju.

(Nadalje prihodnjič)

Nov odsek Zveze v Nanaimo B. C.

Nanaimo — Cenjeno uredništvo Edinosti! Želim tu sporočiti, da smo tukaj v Nanaimo, B.C. ustanovili dne **9** decembra Odsek Zveze Kanadskih Slovencev z 19 člani. In sicer z 15 novih ali ustanovitelji odseka in s štirimi prestoplih članov odseka v Vancouverju, kateri so sedaj nastanjeni v Nanaimo.

Povabili smo br. Franca Sodec-a iz Vancouverja, predsednika odseka Zveze, da pride k nam v Nanaimo in nam da svojo pomoč ustanoviti odsek. On se je rad odzval našemu vabilu kot zaveden član, za kar mu izrekamo najlepšo zahvalo.

Prišel je in na zato pripravnem sestanku nam opisal pot, delo in važnost organizacije tako, da smo se še bolj čutili dolžnih ustanoviti odsek in se pridružiti že primerni družini kanadskih Slovencev pod okriljem narodne progresivne organizacije Zveze Kanadskih Slovencev. Tako smo tudi storili.

Po končanju njegovega govora za katerega je žel odobravanje vseh prisotnih, smo izbrali odbor odseka kakor določajo pravila. Soglasno so bili izvoljeni sledeči:

Tony Turk, predsednik.
Franc Kambič, tajnik
Louis Klobčar, blagajnik
Dominik Beg, nadzorni odbornik

Po zaključku članstva se vrši redna seja našega odseka zadnjo nedeljo v mesecu, v hiši br. Tony Turk, 233 Haliburton St.

Želim tu podati imenik članov in članic našega odseka. Člani: **John Bukovec, Dominik Beg, John Kobe, Frank Sinčič, Joe Skedel, Louis Klobčar, Tony Bravar, Tony Turk, John Legat, Joe Kobe in Frank Kambič.**

Članice: Lina Skanty, Katka Turk, Lois Klobčar, Fanika Kobe, Malči Kambič, Mery Bukovec, Stana Kobe.

Naj tukaj omenim tudi, vsak začetek je težak. Ali ako se vsak član zaveda njega dolžnost in se ravna po pravilih se da doseči veliko. Zato naprošam vse tiste katerim se ni bilo mogoče udeležiti seje zadnjo nedeljo, da se udeleže prihodnje in se zapišejo v vrste svojih somišljenikov. Zavedati bi se moral vsak da delo zamujeno ali ne storjeno ob pravem času, večkrat sledi britko razočaranje.

Pozdrav vsem članom in članicam ter Gl. Odboru Zveze Kanadskih Slovencev kakor tudi čitateljem Edinosti!

Franc Kambič, tajnik

Čestitamo članom in članicam, novega odseka Zveze Kanadskih Slovencev, kateri so povečali vrste organiziranih kanadskih Slovencev in je upati da jim bodejo sledili naši izseljenci v drugih nasebinah kjer do danes še ni vstanovljen odsek, te mnogo potrebne organizacije za splošni kulturni in narodni napredek!

Izvršni Odbor Zveze.

Pismo invalida iz Mirne Peči

Preddvor 16-9-45

Draga sestra in svak,

Predno nadaljujem moje pisanje Vas vse skupaj lepo in srčno pozdravim.

Dragi mi, zelo me veseli ker vidim oziroma sem čital vaše pismo in sem videl, da se še nekdo zanima za mene. Ali še bolj me veseli, ki vidim, da ste v istem interesu kot jaz.

Dragi mi, res je bilo zelo težko v štiri letni krvavi borbi, ali vse sem prenesel v pravem interesu. Čeravno sem zgubil desno nogo izpod kolenna, ali vem da sem jo zgubil, ne samo za mene, temveč za ves narod, ki živi sedaj in za tisti ki še pride za nami. Naj oni živijo dobro.

Dragi mi, ni mi vredno dosti opisati mojega življenja, kajti ker sami lahko veste, da nisem imel še enega dostojnega življenja do sedaj. Ali si želim naj imajo dobro življenje tisti ki so še mladi in mislim da bodem tudi jaz bolje živel kot sem preje, ako sem ostal brez noge res je težko, ali bo že šlo kako.

Samo to je še težje ker sem bil samo jaz, Pepca teta in mati za isti interes, drugi pa ne, Zalka je bila bolj slaba.

Dragi mi, sta mi pisala da bi rada vedela, kje sem izgubil nogo. Hočem pa malo opisati. Zgubil sem jo pri osvobojenju Trebnjega. Bil sem v brigadi Ivana Cankarja, katera je bila najslavneja v Sloveniji, v Titovi Armadi. Res je bilo težko tisti čas, ali sem vse prenesel in tudi sedaj dobrovoljno prenašam. Hodil bom dobro, ko dobim pravo protezo, samo je sedaj teško, ker je bilo vse razbito. Ali smo že zelo veliko obnovili. Obnovitev gre z zelo dobrim uspehom naprej.

Sedaj sem završil Zadružni tečaj in mislim da bom dobil kako bolšo službo kadar se bode malo uredilo.

Dragi, veseli me, da ste ostali živi vsi. Še bolj bi me veselilo, da bi se še enkrat videli in da bi se malo pogovorili. Še tole — bi želel vprašati — če boste kaj prišli na obisk domov? Kako kaj z Lojzkom? mislim da je že cel fant. Bi vas prosil za eno sliko ako bodem poznal še katerega od vas. Prosim ako mi pišete opišite mi vse in Lojzek bi ga prosil, da bi mi kaj pisal kako je z njemu.

Še to naj omenim, da se bom oženil in vas vabim na svatbo, pozdravi vas tudi moja zaročenka Hedvika Klemenčič.

Sedaj zaključujem moje pisanje in bi želel odgovor ako je mogoče. Pozdravim vas vse skupaj in tudi sosede če je kateri v bližini.

Tone Kumer

Gornje pismo sta prejela Jože in Marija Smrke od brata oziroma svaka, ker pa pozdravlja tudi druge sosede ga priobčujeta v Edinost ter tako izročita pozdrave tudi onim katerim so namenjeni.

Vesele božične praznike in srečno novo leto vam želi

J. Smrke

Letne seje in stavnik naj izpolni dolžnost

Sudbury: — Božični prazniki so pred durmi in skoro vsak od nas misli na svoje v starem kraju. Koliko so morali oni prestati razvidimo lahko iz pisem katere dobivamo iz katerega kraja. V njih lahko čitamo dobre in slabe vesti a največ od grozot katere je moral naš narod prestati, kot naprimer, lakoto, mraz, muke, pri tem pa so bili še goli in bosi. V resnici mora človeka stresti mraz ko le samo čita ta pisma. Oni rojaki kateri se niso zavedali se zavedajo sedaj ko dobijo pismo od svoje lastne družine ali pa prijatelja kaj je resnica in kaj ni resnica. Čital sem pismo iz Dobrega polja katero je bilo priobčeno v Edinosti. Osebno sem poznal Jožeta Šuštarja, on je bil pri orožnikih tisti čas ko sem jaz delal v rudniku v Kočevju. To je bilo leta 1920 do 1927.

Jaz, in mislim da tudi drugi Dobrepoljci smo ponosni na naše Dobrepoljske partizane katerih je bilo po besedah Jožeta Šuštarja, nekoliko več kot sto. Kar pa nikakor ni ponos za tako veliko faro kot je Dobrepolje. Jaz se ravno preveč ne čudim. Dobrepolje je bilo pod vplivom "Slovenske ljudske stranke" katero so vodili politikujoči duhovniki in je bil nje namen, držati delavca in kmeta v siromaščini in bedi. Ko sem bil leta 1924 čuvar delavske skrinjice št. 7 in ko smo prešteli glasove — ne čudi se čitatelj — bilo jih je — 7 vseh skupaj. Zdaj pa pomnožimo teh 7 glasov z 15 in tako dobimo, kot pravi Jože Šuštar, nekaj več kot sto partizanov v Dobrepolju. Tako mi je tudi M. Hegler pisala iz Italije, da vsak partizan preklinja Dobrepoljce ker jih je večina bila pri domobrancih. Mi moramo to popraviti, vsak Dobropoljec, tukaj v Kanadi naj bo član naše organizacije, Z.K.S. Izdajalci naj pa dobe zasluženo plačilo Mnogi pa so bili odpeljani v Italijo ko jim ni bilo treba bežati. Oni naj bi se vrnili nemudoma dokler ne bo prepozno tudi za one kateri so bili zapeljani in so drugače nedolžni.

Čitali ste v Edinosti in vam je še gotovo v spominu, da sem še lansko leto razglasil stavo, katero sva naredila jaz in Nick Šasich. Jaz seveda na strani partizanov, Šasich pa na strani četnikov, namreč je trdil da bode Mihajlovič zmagal. Nasprotno sem pa jaz trdil da morajo in da bojo zmagali partizani in Jugoslovanska narodna osvobodilna vojska (Titova vojska). Prišlo je do stave ko je on rekel: Ako zmagajo partizani da me bo vozil v samokolnici iz Donavana skozi celo Sudbury in nazaj na Donavan. Ako pa zmaga Mihajlovičeva klika, da moram jaz storiti istotako. Moje prepričanje je bilo tako da stave nisem mogel odkloniti dobrovedoč da bo Šasich sopihal z "karjolo" po Sudbury-u in v njej Frank Zaic in ne Šasich. Kakor tudi ne bo Mihajlovič v Beogradu ampak Tito. Zdaj pa kličem da Nick Šasich izpolni to stavo moško kakor je bila sklenjena.

V januarju bodo dve letni seji in sicer: Prvo nedeljo 6. januarja bo imel odsek Zveze Kanadskih Slovencev ob 1 uri popoldne.

Tretjo nedeljo dne 20 januarja ob 10. uri dopoldne bo imelo pa V.P.D.B. "Društvo Bled". Prosijo se vsi, da se teh sej gotovo udeležite.

Rojaki in rojakinje sedaj pa vam želim vsem skupaj vesele Božične praznike in srečno novo leto.

Frank Zaic

Opomba:

Prosim uredništvo "Edinosti" da se moj poziv na Šasicha za izpolnitev stave priobči tudi v "Srpskem Glasniku", Šasich živi nekje v Windsorju on bo gotovo čital in prišel da izpolni stavo kakor mož, brez oklevanja.

Mladina v Vancouverju se organizira

Vancouver — Že dalj časa se govori o jugoslovanske mladine organizaciji. Pred dvema mesecima tukajšna mladina je sklicala svojo prvo sejo, na kateri nas je bilo vsega sedem fantov in deklet. Vsaka poznejša seja nam je dajala ne samo večjo voljo za organizacijo, ampak tudi članstvo se je množilo tako, da danes šteje naš mladinski klub 30 članov in članic.

Dne 16 novembra smo priredili zabavo v Hrvatskom Prosvetnem Domu. Vdeležba je bila izredno dobra z strani starejših in tudi mladine. Seveda lahko bi bila še boljša za kar se nadamo na prihodnji zabavi. Čistega izkupička smo dobili $48.36. Od te vsote $23.36 je ostalo v blagajni in $25.-00 smo določili za otročjo bolnico, katero je izročil na shodu dne 18 novembra Eddie Tomljenovič, katerega je sklical lokalni Svet Kanadskih Južnih Slovanov. Med tem ko je naša mlada članica Adjelka Polich podala kratek toda ginljiv govor. Daljši govor je podala na naši zabavi Goldie Popovič.

V svojem govoru se je dotaknila več važnih stvari v zvezi z mladinskim klubom, kako smo se začeli organizirati in kako je velika potreba da je vsa mladina organizirana. Dosedaj naš klub šteje 30 članov mladine, slovenskega hrvatskega in srbskega porekla, to je Mladina, katera si je nadela nalogo skupaj delati za progresivne ideje, za širitev bratske ideje med našimi narodi, za kulturni in narodni podvig v splošnem Toda naša želja je napraviti čim tesnejše veze z našo mladino v vzhodnem in južnem delu naše nove domovine. Ona je končala govor z narodnim pozdravom: "Smrt fašizmu — svoboda narodu!"

V takem razpoloženju udeležencev in v znamenju bratske solidarnosti mladine in starejših treh bratskih narodov, se je vršila naša prva zabava. Tem potom se želim v imenu mladine zahvaliti vsem udeležencem kakor tudi vsem kateri so nam pomagali pri tej zabavi z željo, da se tudi v bodoče tako zabavamo in sledimo primer junaške mladine Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Slavka Kralj

Obravnava proti lastnikom zadružne zveze in zadružne gospodarske banke

Dne11. avgusta 1945 se je pred izrednim vojaškim sodiščem v Ljubljani vršil proces proti lastnikom Zadružne zveze in Zadružne gospodarske banke. (Eden glavnih funkcionarjev teh denarnih podjetij v Ljubljani je bil več let duhovnik Franc Gabrovšek, ki je pobegnil v inozemstvo nekaj dni pred invazijo, danes pa vodi zakulisno borbo v imenu "Lige" za interese istih nekaterih lastnikov omenjenih podjetij, ki so z okupatorji vred pobegnili v Italijo in na Koroško. Ta sodnijski proces podajamo naši javnosti, da lahko sodi, **kdo** so nekateri tistih beguncev in **zakaj** so begunci. Tajništvo SANSa.)

Zagovarjati so se morali sledeči odgovorni predstavniki: Remec Bogomil, gimnazijski raznatelj v pokoju, **na begu:** dr. J. Baraj, ravnatelj Zadružne zveze, **na begu;** dr. Karol Capuder, gimnazijski raznatelj, v priporu; dr. Stanislav Žitko, odvetnik, **na begu;** dr. Ivan Slokar, ravnatelj Zadružne zospodarske banke, v priporu; dr. Josip Dermastja, vladni svetnik v pokoju na prostosti; Fr. Lesjak, knjigovodja, v priporu; dr. Jakob Mohorič, odvetnik, v priporu; Valent. Zabret, dekan; Skvarča Josip, **na begu;** Podbevšek Jernej, župnik Cestnik Anton, profesor v pokoju, v priporu; dr. Dominik Žvokelj, odvetnik, v priporu; Ravnikar Anton, župnik; Bitnar Pavlin, dekan; Škoda Ignacij, župnik; Babnik Anton, poslovodja, v priporu; Katte Janez, župnik, **na begu;** Fatur Jakob, župnik; Klemančič Janez župnik; Klopčič Josip, župnik; Rihar Matej, dekan, v priporu; Jelenc Ivan, posestnik; Žakelj Jakob, posestnik; Osana Josip, gimnazijski ravnatelj, v priporu; Stare Miloš, odvetnik, **na begu;** M. Curk, stavbenik, v priporu; Ignacij Vok, veletrgovec; Mihelčič Alojzij, ravnatelj; dr. Ivo Česnik, odvetnik, na begu; Zaplotnik Ignacij, katehet, na prostosti; Avsenek Ivan, industrijalec; dr. Albin Smajd, odvetnik, **na begu;** Vogel Franc, tovarniški ravnatelj, v priporu; Brozovič Ivan, bivši svetnik banske uprave, v priporu; Pongov Franc, profesor, **na begu;** dr Vlado Valenčič, privatni uradnik, v priporu; Erce Franc, ravnatelj, v priporu.

Javni tožilec je proti imenovanim vložil obtožbo, da so v času okupacije slovenske zemlje po italijanskih in nemških vojnih silah v Ljubljani brez okupatorjevega pritiska gospodarsko in finančno pomagali okupatorjem in domačim izdajalcem pri izvrševanju njihovih vojnih zločinov nad narodi Jugoslavije in nad združenemi zavezniki!

1. obdolženi so kot odgovorni predstavniki Zadružne zveze za to zadrugo **podpisali za en milijon lir italijanskih državnih vojnih bondov** (buoni del Tesoro), namenjenih izključno za oboroževanje fašistične vojske;

2. Vzpostavili so poslovanje Zadružne zveze z okupatorskimi denarnimi zavodi, zlasti z Banca d'Italia in Banca di Roma, s katerimi **je bil skupni promet 22 milijonov lir.**

3. Za Zadružno zvezo sa **izplačali domačim političnim in vojaškim izdajalcem iz fingiranih računov preko 1,080,000 lir;**

4. v lastni zgradbi na Tyršovi cesti so prepustili osem sob informacijskemu šefu (italijanske) pokrajinske uprave in odseku izplačali 40,000 lir;

5. kot odgovorni predstavniki Zadružne gospodarske banke in Zadružne zveze, ki je lastnik Zadružne gospodarske banke do 90%, **so za ta zavod podpisali 10,750,000 lir italijanskih zakladnih bondov, namenjenih izključno za oboroževanje fašistične vojske.**

6. Za Zadružno gospodarsko banko so vzdržali in znatno razširili poslovanje tega zavoda z denarnimi zavodi okupatorja, da je znašal **finančni promet z Banco d'Italia 33 milijonov, z Banca di Roma v Trstu pa 32 milijonov lir;**

7. neposredno **po okupaciji** so osnovali v Beogradu podružnico Zadružne gospodarske banke ter z njo gospodarsko sodelovali z okupatorjem;

8. prevzeli so **izvrševanje blagajniških in hranilnih poslov za domašo izdajalsko vojaško organizacijo in vršili blagajniške posle za okupatorja** (Offizierssorge der Waffen SS Trieste);

9. **da bi izkazali gospodarsko uslugo okupatorju, so sklenili prodajo svojih koncernskih podjetij:**

šešir, d. d., tovarna klobukov v Škofji Loki; Levant, d. d., tovarna konoplje v Baču; Sladkogorska tvornica lepenke, d. z. o. z., Sladki vrh, in "Park Hotel", d. z o. z., na Bledu;

10. **neposredno po okupaciji so odobrili kredit tovarni za letala "Ikarus" v Zemunu, ko je to tvornico prevzela nemška tvrtka V. n. Fluzeugwerke G. m. b. h."; NNN**

12. kot odgovorni predstavniki tovarne "Zmaj" v Ljubljani in "Kristal" v Mariboru in v Ljubljani, so stavili to podjetje na razpolago okupatorju.

Z vsemi temi dejanji so torej kot narodni sovražniki izdali osvobodilni boj narodov Jugoslavije, bili v zvezi in sodelovanju z okupatorji in domačimi izdajalci, jim stavli na razpolago svoja gospodarska podjetja in tako postali vojni zločinci. Javni tožilec je predlagal pravično kazen in zaplembo imovine Zadružne gospodarske banke v Ljubljani, tovarne zaves Štora v Ljubljani in tovarne galvaničnih elementov in elektronk Zmaj v Ljubljani.

Vojaški javni tožilec dr. Viktor Damjan je imel obširen govor, v katerem je dokumentarno dokazal vse obtožbe. Našlo se je ogromno propagandnih proti osvobodilnemu gibanju, katerih avtorja sta bila dr. L. Puš, šef Rupnikove propagande pisarne v palači na Tyrševi ulici, in pa dr. Basaj in sta bila tudi aktivna člana "šestturne belogardistične vlade" od 3. maja 1943. Zadružna zveza je bila centralna zveza za številne zadruge v Sloveniji, ustanovljene po zamislu pokojnega Janeza Ev. Kreka, da bi koristile slovenskemu kmetu, ki naj bi se rešil izkoriščevanja špekulantov, zagotovile modernizacije poljedelstva in gospodarski dvig kmečkega človeka. Kar je pokojni Krek sejal z najboljšimi nameni, je skupina izkoriščevalcev in egoistov izrabila v svoje namene. Ti ljudje so tudi takoj po italijanski invaziji postali prostovoljni podporniki okupatorja in ni jim bila mar svoboda in sreča lastnega, naroda. Oni so osnovali belo gardo in pozneje domobrance, ki so z njihovim denarjem in nemškim orožjem ubijali slovenske fante in može, ki so odšli v gozdove v boj proti okupatorju. Ti obtoženci so iz pohlepa po udobju in gospodarskem izkoriščanju tako globoko padli, da je med njimi in narodom nastal prepad. Jasno je danes, da niso vojni zločinci samo vojaški voditelji, temveč da so še večji zločinci bančniki, ki so financirali to vojno. Podpirali so fašizem, ki je barbarsko dušil boj slovenskega naroda za svobodo. Fašizem je zaenkrat propadel in z njim tudi domači Quislingi, ki morajo biti kaznovani za svoje zločine.

Javni tožilec je opozarjal sodni senat, da upošteva zlasti gorje in vso škodo, ki so jo okupatorji s pomočjo obtožencev prizadeli slovenskemu narodu, ter vse moralne posledice, ki so jih za slovensko ljudstvo povzročili obtoženci, ko so dejansko priznavali okupacijo in aneksijo slovenske dežele. Dejal je, da ne kliče maščevanja, ker ga narodni borci ne poznajo, temveč v imenu naroda zahteva le pravično kazen, katero naj visoko sodišče izreče.

OBSODA

Po dveurnem posvetovanju je sodišče razglasila sledečo sodbo: za krive so bili pripoznani in obsojeni.

Bogomil Remec, dr. Jože Basaj, dr. Stanislav Žitko in dr. Ivan Slokar na 5 let odvzema s prisilnim delom, izgubo državljanskih pravic za dobo 5 let, obenem pa Remec, Basaj in Žitko na zaplembo celotne imovine, dr. Slokar pa na zaplembo delnic pri gospodarskih podjetjih;

dr. Capuder, Ivan Avsenek, Franc Lesjak so dobili po 3 leta prisilnega dela, izgubo državljanskih pravic za 2 leti, Avsenek in Lesjak pa še na zaplembo celotnega premoženja;

dekan Zabret, župnik Kette in Josip Škvarča so dobili po 2 leti zapora, z izgubo državljanskih pravic za dve leti in zaplembo delnic v gospodarskih podjetjih;

M. Curk, Ignacij Vok, dr. Ivo Česnik, dr. Albin Šmajd, Franc Vogel, profesor Pengov in ravnatelj Franc Erce so dobili po 14 mesecev zapora, z izgubo državljanskih pravic za dve leti, poleg tega pa Curk na zaplembo 75% premoženja, Vok, Česnik, Šmajd, Vogel in Pengov na zaplembo celotne imovine.

Obtoženci dr. Dermastja, dr. Mohorič, župnik Podvšek, župnik Škoda, Babnik, župnik Fatur, župnik Klemenčič, župnik dekan Rihar, Jelenc, Žakelj Osana, Mihelčič, dr. Valenčič in vsi ostali so bili oproščeni vsako krivde in kazni.

Hkrati je bila zaplenjena tudi vsa imovina Zadružne gospodarske banke in Zadružne zveze, tovarne Zmaj in vso delnice, s katerimi je Zadružena gospodarska banka udeležena pri različnih gospodarskih podjetjih.

Med obsojenimi se nahajajo v begunstvu Remec, dr. Basaj, dr Žitko, Skvarča, župnik Kette dr. Česnik, dr. Smajd in prof Pengov; med oproščenimi je na begu le Miloš Stare.

Tako je končala svoje izkoriščevalno delo ena največjih gospodarskih pijavk slovenske dežele. Svoje pristaše imajo njeni nekdanji predstavniki tudi v Ameriki in tu pobirajo denarne prispevke pod firmo "Katoliške lige" za te izkoriščevalce slovenskega naroda med našimi nepoučenimi ljudmi v Ameriki. Ne bi bilo dosti razlike, če bi pobirali za Hitlerja ali Musolinija.

Podatki iz Slov. poročevalca 12 — 14 VIII.

SANS

Pozdrav maršalu Tito iz Montreala

Montreal — Na skupnem zborovanju, ki se je vršilo v znaku volilne zmage Narodne Fronte pod vodstvom maršala Tita, je sprejet naslednji pozdrav maršalu Titu.

"V znaku velike volilne zmage Narodne Fronte, zmage narodov Jugoslavije, katero so izvojevali tekom težke in krvave toda opravičene plodonosne štiri letne borbe, stvarno potrjene pri volitvah dne 11 novembra, kakor tudi ob priliki razglasitve Federativne Narodne Republike Jugoslavije dne 29 novembra 1945, tukajšne slovenske, srbske, hrvaške, in rumunske organizacije na skupnem zborovanju, katero je sklicano v to svrho dne 9 decembra na najbolj veličasten način v Montrealu, ter v prisotnosti predstavništva ostalih slovanskih narodnosti Rusov, Ukrajincev, Poljakov, Čehoslovakov, Macedoncev in Karpatorusov, Vam pošiljamo tople bratske pozdrave Zvezi in Narodni Skupščini ter vsem narodom Jugoslavije. Naše simpatije so na vaši strani! Mi vam zaobljubljamo vso našo moralno in materijalno pomoč za obnovo nove Federativne Narodne Republike Jugoslavije."

Naj živi Federativna Narodna Republika Jugoslavija!

Naj živi Narodna Fronta!

Naj živi maršal Tito, Zvezna in Narodna Skupščina!

Živelo bratstvo in solidarnost slovanskih narodov!

V imenu naroda na proslavi, Juraj V. Iviček, predsednik

Za odsek S.K.S., Stevan Šumunja.

Za odsek S.K.H., Ivan Paškvan.

Za odsek Z.K.S., Matija Tibott

Za odsek K. Rumunov, Adam Suboni

Za Mladinski odsek, Stanislav Josič

Za odsek 739 HBZ., Franjo Benko.

Kampanja za novo članstvo in letna seja v Kirkland Lake

Kirkland Lake — Kampanja Zveze Kanadskih Slovencev za pridobivanje novih članov, se bliža h koncu. Kaj smo storili v ta namen? Ali smo izpolnili obljube dane na seji katera se je vršila izrecno v ta namen?

Kar se tiče našega odseka, si še nismo na jasnem koliko novih brazd je zarezal plug na še neobdelanem polju tukaj v naši naselbini. Toraj pa naj pride vsak z novim članom. Več nas bo skupaj, bolje in lažje nam bo obdelati naše kulturno polje, kjer je še veliko dela in tudi dosti prostora da zboljšamo medseboj vse kar spada v naš narodni delokrog.

Rojaki! Združimo se in posnemajmo naše herojske brate in sestre v stari domovini, kateri so se združili in s združenimi močmi zmagali v borbi proti sovražnika in sedaj gradijo novo svobodno domovino. Vse to jim je bilo mogoče doseči edino zato, ker so bili organizirani in so se tudi zavedali svojih dolžnosti tako v organizaciji kot pri delu. Organizacija jim je dala ne samo moralni podvig in polet, ampak tudi kulturno izobrazbo, razčistila je pred njimi doslej nepoznano pojmovanje v njih narodnih in mednarodnih nalogah. Ravno tako tudi nam pride vpoštev organizacija, kjer se zbiramo in poučujemo o vseh tekočih in bodočnih problemih, posebno ko vemo, kako sovražniki narodnega edinstva podkopavajo slogo in sporazum med narodom, med delavci in delavkami.

Naša stara prislovica pravi: "V slogi je moč!" Da je to resnica, vidimo primer v stari domovini, kakor tudi v vseh drugih zadevah kadar se gre za zboljšanje narodnih ali delavskih interesov. Upoštevajmo toraj to narodno prislovico z tem, da ne bo v tej naši novi domovini niti enega rojaka, kateri bi ne bil član Zveze Kanadskih Slovencev.

Pri zadnji Konvenciji se je nekaj neljubega vrinilo v naš odsek. Naš delegat se je pritožil na zadnji seji, da se je neki član nepravilno izrazil v pismu rojaku v Sudbury. Upam da kar je že bilo, da ni bilo narejeno namenoma. Zato se prosi da se dotični član opraviči proti našemu delegatu v kolikor se čuti krivega. Naj bo več razumevanja med nami, ker samo tako je mogoče zgraditi veliko in močno organizacijo.

LETNA SEJA

Tem potom daja na znanje članom in članicam odseka Zveze Kanadskih Slovencev v Kirkland Lake, da se vrši letna seja v nedeljo dne 23 decembra pri br. J. Braniselj. Naproša se članstvo, da se udeleži te seje v kolikor mogoče večjem številu. Začetek ob 2 uri popoldne.

Na tej seji se bode razspravljalo naše delovanje za preteklo leto, kaj smo storili in kaj nismo, koliko članov smo pridobili, koliko smo prispevali za razne svrhe materijalno ter naposled kako naj v bodoče delamo da bi dosegli še večji uspeh. Poleg tega se bode volil nov odbor za bodoče leto 1946.

Ob zaključku želim vsem članom in članicam in ostalim Slovencem širom Kanade in Amerike, vesele Božične praznike ter srečno Novo leto.

leto 1946.

Jože Piškur, tajnik

Druge poti za Jugoslavijo ni

Spisal OTON ŽUPANČIČ

Dokler ne pozabim teh neskočno dolgih štirih let; dokler se spominjam črnih naklepov nacistov in fašistov zoper naš narod; italijanskih in nemških in ustaških taborišč; strahovlade domačih izdajalcev in poniglavcev vseh barv pod vodstvom krvoločnega generala; dokler me bodo v sanjah preganjale z lopatami preklane glave mojih dobrih znancev in prijateljev, sodelavcev za osvoboditev izpod žulečega jarma; dokler bo vstajal pred menoj izmaličeni obraz Mesesnela in njegovih tovarišev na poslednji poti; dokler se mi bo prikazoval iz vrtincev okrvavljene Save Šturm in toliko in toliko drugih trpinov, iztrganih rodovini od domačega ognjišča in potegnjenih domovinj z javne tribune; dokler bo živelo v meni pričevanje nesrečnikov, ki so se rešili iz mučilnice in klavnice pri Svetem Urhu; dokler mi bodo polnili ušesa kriki barjanskih otrok, ki tavajo po mahu za materjo in jih pozdravi njena roka iz groba, v naglici plitko izkopanega in površno zasutega,in dokler bo nad tem in takim početjem plaval blagoslov višjega duhovnega pastirja: dotlej velja zame samo en volilni klic, in ta se glasi: popoln prelom s preteklostjo, odločen korak v svobodno bodočnost!

Zakaj ves ta krvavi stari svet s svojo lažnivostjo, z brezdušnim nasilstvom in krivičnostjo bo zopet s podvojeno silo navalil na nas, ako se ga za vselej brez mišljenja ne otepemo. Zaman bi bilo darovanih toliko dragi glav naših bratov in sinov in hčera in očetov in mater, zaman bi bila tekla vroča kri, prelita za lepšo podobo sveta, za svobodo, za bratstvo narodov za demokracijo brez hinavstva in pridržkov, za pravico do dela in do plodov, kljijočih iz dela: pravico do radosti, ki je bodi deležno sleherno srce pod soncem, srce vsakega človeka, ki vdano vrši svoje dolžnosti nasproti narodu in človeštvu.

Ta radost je že sinila s čela tistim, ki so ves čas pod najhujšim pritiskom bili pravih misli in želja ki so ravnali, kakor je hotela volja našega naroda: sinila jim je s čela tisti dan, ko so s hrepenenjem dočakali zmagovitega prihoda naših čet, in je ostala tam kakor znamenje, po katerem se na prvi pogled spoznavajo izpovedanci istega svetovnega nazora.

Srečavam pa ljudi, ki jim je tisti dan obraz mrknil, ki ne vedo kam z očmi, kadar gredo mimo tebe, in se na vse kriplje trudijo, kako bi s smehom skrili zadrego, izvirajočo iz slabe vesti. Ta mrk na obrazu ti razodeva pritajenega belogardista: črnorokca morda, ali prijatelja čaršije, oboževalca uspeha, pridobitnika, dragoletnika, vajenega živeti od pomanjkanja svojih rojakov, od žuljev in znoja svojih sodržavljanov, te ali one vrste pristaša reakcije ki se je potuhnila med nami ali se potika onkraj meje, dela zoper svojo državo in preži na ugoden trenutek, da bi planila po svoji domovini, prevrnila stvaristve naših najboljših sinov in se polastila krmila. Prazen up! Razvoj gre nezdržno in neizprosno svojo pot, in prav nič ne kaže, da bi se pred naravnim zaključkom hotel zgoditi čudež, da bi se živi tok ustavil ali krenil v drugo smer. Na straži stoje budni, pogumni borci! Prijatejli z one strani, zlasti, zaslepljeni zapeljanec, ki se še obotavljaš, ker ti je nerodno, verjemi mi: samo en pomoček je, da ti gine mrk z obraza, da se ti zasveti čelo od notranjega bleska: odloči se, priključi se zadnji trenutek strnjenim vrstam Osvobodilne fronte, stori svojo dolžnost pri volitvah in imel boš zadoščenje in tolažilno zavest, da si bil tudi v osvobodilnem gibanju, da si prispeval vsaj zrnce za bodočnost svojega naroda: in videl boš, kako se ti bo sprostilo srce, kako boš zadihal, kako se ti bo lice zjasnilo in boš zopet brez zadrege srečaval poštene ljudi.

Druge poti za Jugoslovana ni! Te volitve nam odpro vrata v svobodno demokratično republiko, trajno zvezano z mogočno Sovjetske zvezo.

Po "Ljudski pravici" z dne 26. septembra.

SANS

Dober uspeh kampanje za otroško obleko

Toronto: — Kakor smo že poročali je imel "Lokalni Svet Kanadskih Južnih Slovanov v Toronti najete svoje prostore na 356 King St. E. za časa kampanje za zbiranje otroških oblek kot pomoč otrokom ki so zgubili stariše v borbi za osvobojenje slovanskega juga.

Ne bi bilo pravilno da se o temu ne napiše vsaj par vrstic. Torej, ako si prišel v te prostore je izgledalo kakor kaka tvornica, otroških oblekc. Tu žena šiva, tam druga zopet zavija in urejuje da je vse pravilno, tretja umerja in kroji itd. Vse je bilo v resnici tako razdeljeno kot v tovarni.

Naše žene v Toronti po večini delajo v tvornicah kjer šivajo in izdelujejo obleke. Vsled tega so tudi izvežbane v tej stroki, tako da bi lahko upravljale z delavnico obleke. One so same skrojile da so napolnile 43 zabojev otročje obleke, kar ni malo, bilo je treba vložiti mnogo truda in požrtvovalnosti, osobito ker je bilo to delo napravljeno ob večerih, — po napornem delu kjer so že one bile zaposlene. Po vrhu otročje obleke so tudi še sešile 8 zabojev za odrasle, kar je vsega skupaj 51 zabojev.

Kadar so one prišle na delo so imele navadno pogovor o tistih za katere so šivale in delale obleko. O otrokih so rekle da so to njihovi otroci, pionirji nove Demokratične Federativne Jugoslavije, ter da vsled tega jih morajo obleči da ne prezebejo in tudi da ne bojo nikdar pozabile da so stariši teh otrok žrtvovali življenje na oltar svobode, za vse nas. Ker pa ni bilo prilike da se z njimi borimo ramo ob rami z puško v roki jim hočemo pomagati vsaj z obleko za njihove otroke.

Naj se tudi opomni da je bilo to delo podvzeto in so tudi največ doprinesle "Jugoslovanske Demokratične žene" da je bila kampanja uspešna. Zato se jim v imenu "Lokalnega Sveta" odnosno "Viječa" prav lepo zahvaljujem. Enako se zahvaljujem tudi vsem onim kateri so denarno podpirali to kampanjo, ali se pa tudi drugače udejstvovali da je naša kampanja uspela Za "Lokalni Svet Kanadskih Južnih Slovanov".

W. Skočilich, Tajnik

VABILO NA ZABAVO

Sporočamo naši javnosti v Vancouverju in okolici, da priredi odsek Zveze Kanadskih Slovencev v Vancouverju **"Večerjo"** s plesom dne 4 januarja 1946 ob 7 uri zvečer v Hrvaškem Prosvetnem Domu.

Zatoraj vabimo vse Slovence kakor tudi ostale Jugoslovane v Vancouverju in kolici, da nas v obilnem številu posete.

Večerja ali zabava se vrši v svrho pomoči tiskovnemu skladu Edinosti.

Odbor, Z.K.S.

Okovi na Indoneziji

Napisal: Paul Rosas

Kakšna so njega otočja? kdo so njeni narodi? Zakaj Britanija skuša zadušiti borbo Indonezov za njihovo neodvisnost?

Indonezija je ena poglavitnih točk v borbi neodvisnost kolonij.

Vojna Holandije proti Japoncev v vzhodni Indiji, je v glavnem borba izmed dvema nasprotna si impirializma okrog naroda in bogatstva Indonezije. Toda rezultat vojne je istočasno ojačanje in kristalizacije pokreta za nacionalno osvobojenje indoneškega naroda proti holandskih in japonskih izkoričevalcev.

Kaj je Indonezija in kdo so Indonezi?

Zakaj so Britanci zapleteni v dušitvi teh narodov?

BOGASTVA TEGA OTOČJA

Holandska vzhodna Indija se razprostira preko področja enakega v primeru Združenih držav, kljub temu da njegovo površje meri tri četrtine milijona četvornih milj, kar je skoraj ena četrtina naše zemlje (Združenih držav) ali kakor polovica Indije.

Holandska Indija (Indonezija) šteje okrog 70 milijonov prebivalcev, približno enako predvojni Nemčiji ali pa osemkrat toliko šteje Holandija.

Samo Java šteje preko 45 milijonov prebivalcev, več kakor Francija, toda vzlic dejstvu, da je to prebivalstvo nastanjeno komaj na eni četrtini prostora kakoršna je Francija. Tako n.pr. tukaj govorimo o področju in prebivalstvu v smislu večjih držav na svetu.

Do danes Indonezija je bila povprečno poljedelska zemlja in so kot tako zadržali Holanderji, kateri so jo izkoriščali do najvišje stopnje za provodnjo sirovin za izvoz. Do leta 1939 Indonezija je proizvajala okrog 37 odstotkov gumija v svetu, 24 odstotkov palmolivnega olja, kot nujni industrijski produkti.

Med tem v njeni posesti so bogastva mineralov in skoraj po večini do danes še neiznajdeni. Njeni oljnati vrelci, katere lastujejo Holanderji, Angleži in Amerikanci, se postavljajo na peto mesto v svetovni proizvodnji petroleja. Napram poročilu, Sumatra drugi del njenega Otočja, zdi se da plava na neiznajdenem morju olja.

Ravno tako obstojajo geološki znaki o večji zalogah oglja, katerega se nekoliko že izkorišča. Hidroelektrična, sila, če tudi komaj dotaknjena enako predstavlja velike mogočnosti. Poleg tega odkrite so ogromne količine železne rude, kakor tudi primerni prospekti nikla, mangana, zlata, srebra, žvepla in druge mineralne tvorevine. Začela je tudi produkcija oluminiuma od boksita in v kolikor se tiče lima, Indija je produkcirala 17 odstotkov svetovne produkcije in spada na drugo mesto v produkciji lima.

Tako vzhodna Indija poseduje velika prirodna bogastva in predstavlja veliko mogočnosti za razvoj moderne industrije.

Nadalje, Indonezija, ima še druge prednosti. N. pr. ona ni taka kakoršna je Anglija. Ona samo sebe zalaga z poljedesko produkcijo in povrhu tega ima še nerazvita poljedelska področja. Še več, zaradi svoje otočne prirode in svojega strateškega položaja izmed Kitajske in Indije, kakor tudi izmed Združenih držav in Srednje Azje, je geografsko prikladna za zunanja tržišča kakor malo katera druga država.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNA

Za časa dipresije 1905 leta in zopet pod vplivom prve svetovne vojne, Holandarji so postavili vprašanje razvoja industrije in posebno na Javi, dasi pa je ostalo bolj enostavno vprašanje na papirju kakor stvarnost. Za časa dipresije v zgodnjih tridesetih letih, pojavil se je sicer s zamudo problem tako, da je vlada 1939 leta izdelala načrt za podvig lažje industrije kot tekstilne, steklene, papirne, cementna in druge težje industrije kakor je tovarna oluminiuma na Sumatri, livarna jekla na Javi, ter hemijsko industrijo in ladjedelnice.

Ravno pred napadom na Pearl Harbor je bilo določeno dva milijona in pet sto tisoč dolarjev v vladni pomožni fond. Že 1939 leta je delalo okrog 300.000 delavcev v industriji katera je vporabljala mehanično silo, med tem ko je približno dvakrat toliko delavcev bilo zaposleno v nemehanizirani industriji.

Ali vsi ti poskusi, če tudi pravi smeri ne morejo rešiti problema ekonomskega razvoja Indije. Velike količine strojev in drugega orodja je potrebno za razvoj različnih domačih tehničnih šol. Problem za dobivanje potrebnega kapitala se ne more rešiti z samimi zunanjimi vlogami, potreben je domači kapital katerega se mora dobiti na podlagi davkov demokratske vlade vzhodne Indije.

Samouprava demokratska Indonezija, katera bi sodelovala z drugimi demokratičnimi narodi, bi bila v stanju osvoboditi ogromne produktivne sile katere spijo — v prirodi in tudi v družbenosti. Dosedanji obstoječi socialni produktivni odnošaji izmed zunanjih izkoriščevalcev in izkoriščenega domačega prebivalstva, omejujejo razvoj produktivnih izvzemivši v kolikor gre za korist holandski in zavezniški impirialistični ekonomiji.

Ostvaritev produktivnih odnošajev, kateri bi pomagali razvo produktivnih sil v interesih naroda samega — v tem leži rak rana teh problemov.

INDONEZI SO KULTUREN NAROD

Kaj pogosto se argumentira, da so Indonezi, kljub prirodnega bogastva, na zelo nizki kulturni stopnji in nesposobni razviti industrijo. Nasprotno, Indonezi predstavljajo staro in napredno kulturo. Oni so v bivstvu Malajski narod, čigar kultura in jezik sta si podobna ter omogoča združitev v eno celino.

Že davno prej kakor so nastajale moderne evropske nacionalnosti, dobimo tudi Indoneze. Naši najstarejši spisi datirajo od začetka krščanske dobe iz katerih nam je bilo razvidno o trgovcih in avanturistih iz Indije, kateri so se naselili v večjem delu Indonezije.

Sumatra, je bila od petega do štirinajstega stoletja po Kristusu, središče Budističnega cesarstva Sri-Vijaser, katero je delomično zgrajeno z morsko trgovino. Za časa svojega viška, je dominirala z delom Jave in polutokom Malaja, polagajoč pravico celo na Celon, ter je imela trgovska naselja v Formosi in Filipinih.

To cesarstvo je končno strmoglavljeno z strani Javencev, kateri so nosili z seboj Indo-Brahmansko kulturo. Zgradili so veliko carstvo Madžahapit v katerem je trgovski razred igral zelo važen faktor v društvu in upravi. Ko je bilo na svojem vrhuncu, je obsegalo več kakor Sri-Visaja. Mnogi kulturni spomeniki iz te dobe se še vedno nahajajo na polutokih Jave in Sumatre. Mohamedansko osvojevanje v 15 veku in razširitev kitajskega suvereniteta in trgovine, je medtem privedla h koncu njegovo oblast.

Za dobo 16 veka Portugalci in zatem Holanderji so prišli v Indonezijo kjer so našli že na mnogih krajih organiziran narod in razvito razredno društvo, katero se more dobro eksploatirati. Holanderji so na hitro zmagali Portugalce in prevzeli otočja, ki so jih držali do Napoleonove dobe, ko so jih prevzeli Angleži.

Med tem daleko vidni Angleži, kateri so se čutili preslabih kontrolirati ogromna področja Indije in Daljnega Vzhoda, povrnili so ta otočja Holanderjem po Napoleonovem porazu 1815 leta. Še od 1689 leta, ko je predsednik holandske buržoazije Viljem Orandže bil pozvan v Anglijo, da postane nominali kralj britanskega rastočega buržoaznega carstva, Holandija je stopnjema postajala zaveznik in agent Anglije na evropskem kontinentu.

Ta njena vloga v Evropi je oživljena po porazu Napoleona, med tem ko je kontrola nad Indonezijom bila sredstvo za širenje oblasti britskega cesarstva v smeri Kine.

Na teh osnovah je rastel v teku 19 in 20 stoletja holandsko-britski sporazum vzajemne varnosti in izkoriščanja Indije in Indijskih polutokov, seveda povsem razumljivo pod britskim vodstvom.

Ta "zveza interesov" je osnova sedanjih britskih želja za prilastitev Indonezije za svojo zaveznico Holandijo. Ena od najnovejših stvari v tej podobi je anonimni ameriški vojni materijal.

Holanderji so stoletja ustvarjali svoje bogastva z trgovino raznih slaščic in fabricirano hrano Vzhoda. Kot rezultat Francoske revolucije, kakor tudi drugih liberalnih pokretov in revolucij 19 stoletja, stari monopolski holandski trgovci so bili poraženi — vpeljane so liberalne reforme — liberalne v smislu čistke bivših kapitalističnih preprek k še večji možnosti izkoriščevanja prirodnih bogastev in domačega prebivalstva.

Holanderji so stopnjema postali od navadnih trgovcev podjetniki surovih sredsev za svetovno tržišče, razvijajoč plantaže na katerih so domači narodi z sredstvi zloglasnega "kulturnega" sistema zadržani v stvarnem suženjstvu, podvrženi brutalnosti in torturam podobnim v Belgijskem Kongu. Zaradi tega in zaradi vedno večjega protesta liberalnih in delavskih pokretov v Evropi, nekateri od teh zloglasnih načinov so ukinjeni. Dobimo pa celo v letu 1941 gotove oblike akordnega sistema in drugih form prisilnega dela ohranjene.

Ko so se na ta način tu in tam napravljale koncesije, politika Holanderjev do 1941 leta, je ostala politika obdržanja nizke cene delovne moči. Tako je povprečno letni zaslužek delovca preračunan manj kot 50 dolarjev, dočim večji del holandiskih uradnikov zasluži od 2.000 do 80.000 dolarjev na leto.

Taka situacija, kakor tudi odklanjanje postopati z domačim prebivalstvom kot z ljudskim bitjem, je razlog za razvoj ne samo **indoneški nacionalistički pokret v 20 stoletju, ampak tudi zakaj** se je pojavila Komunistična partija in podvzela važno vodstvo za boljše delovne razmere.

To pa ni borba samo naroda Indonezije. To je borba obenem v zasnovi osvoboditve Indoneškega naroda — borba holanskega, britskega in ameriškega naroda na lastnem domu proti impirialistične intervencije ter njihovih reakcionarnih sil.

V mednarodnih zapljetljajih raznih elementov v borbi za nacionalno osvobojenje leži ključ rešitve problemov Indonezije.

Naše uspehe se more pripisati

Predsednik Slovenske vlade odgovarja na pastirsko pismo

(Iz 2 strani)

Naša narodna oblast se je ves čas osvobodilne borbe trudila, da pritegne duhovščino in tudi oficielno cerkev v sveti boj osvoboditev domovine. Ves čas po osvoboditvi se naša narodna oblast z vso iskrenostjo trudi, da čim bolj zadovoljivo uredi odnose z duhovščino in cerkvijo. Navedel bom samo nekoliko dejstev. Znano vam je na primer, da je stanovanjska stiska prizadela vso Slovenijo, vse njene institucije. Prizadela je tudi mnoga poslopja, ki so last cerkve. Mi smo že pred tedni izdali vsem našim odborom direktivo, naj poslopja, ki so last cerkve, izpraznijo in jih vrnejo v normalno cerkveno uporabo. Marsikje je bila direktiva že izvedena. S tem bo tudi rešeno vprašanje raznih semenišč itd. Dalje. Znano je, da so na osnovi zakona naši finančni organi ob zamenjavi izdajali le omejene vsote denarja. Čeprav zadoslej celotno vsoto izplačali le v izjemnih primerih ob zares dokazani potrebi, je na primer ljubljanska škofija dobila v dinarjih izplačane že skkoraj vse lire, ki jih je od zamenjavi položila. Dalje. Kljub pomanjkanju kreditov smo dali doslej ljubljanski škofiji 1 milijon dinarjev za popravilo poškodovanih cerkva, mariborski pa pol milijona. Projektirane so bile še nadaljnje večje vsote. Dalje. Vršila se je vrsta sestankov in konferenc z dobronamerno in narodno zavedno duhovščino. Na teh sestankih in konferencah so bile imenjane osnovne misli in je bilo doseženo soglasje. Predsedstvo SNOS-a je imelo ukiniti dosedanjo Versko komisijo kot svoj posvetovalni organ in naložiti Predsedstvu vlade, naj imenuje svojo Versko komisijo kot urejevalni oblastveni organ za vsa vprašanja, ki se tičejo odnosov med cerkvijo in narodno oblastjo. Po načrtu vladnega predsedstva bo v tej komisiji polovica duhovnikov, samih uglednih ljudi tako v našem javnem kot cerkvenem življenju. Ne bom našteval drugih dejstev, čeprav so pomembna. Skratka: razvoj medsebojnih odnašajev je bil na najboljši poti, vsi zares dobronamenni ljudje, duhovni kot lajiki — ki so ga poznali, so ga bili veseli, no pa je prišlo vmes — kot nalašč — "Pastirsko pismo"

Ne bom se ukvarjal z vprašanjem, zakaj. komu in kje je bilo sla bo utemeljeno "Pastirsko pismo" potrebno. Povem le, da se tudi o tem čuje zelo mnogo komentarjev. Vsekakor, naša **principielna pot** je začrtana, od nas tudi klevete no morejo odvrniti. Na istih principielnih osnovah, kakor smo jih že postavili v prvem letu Osvobodilne fronte in jih v praksi dokazali zlasti po osvoboditvi, bomo tudi v bodoče uravnavali svojo politiko in svoje odnose.

V ostalem ne smete pozabiti, da v katoliški cerkvi niso samo višji pastirji in tudi ne zgolj duhovščina. V katoliški cerkvi so tudi **ljudske množice. In slovenske katoliške množice so sestavni del Osvobodilne fronte in sonosilec nove oblasti. Slovenske katoliške množice so sotvorec naše svobode, njenih okoliščih in njenih pogojev.**

Kar se duhovnikov tiče, jih je tako rekoč vsak dan več, ki žele — da se izrazim preprosto — naj že končno spregovori — pamet. Torej se tudi v tem pogledu zboljšuje.

Kar se končno nas tiče — mi verujemo v načelo: **Kdor noče delati prav, se v ljudski demokraciji v pogojih resnične svobodne, razgibane, zato pa hkrati pravilne ljudske presoje — razkrinkuje sam.**

ZAHVALA DRUŽBE SV. MOHORJA SLOVENSKI VLADI

"Odbor Družbe sv. Mohorja v Celju, zbran dne 1. oktobra 1945. leta v Celju, je na svoji prvi seji v osvobojeni federativni demokratični Jugoslaviji razpravljal o obnovi družbenega delovanja.

Ob tej priliki čuti odbor svojo dolžnost, da se zahvali Predsedstvu Narodne vlade veliko razumevanje pomena Družbe sv. Mohorja in njenih zaslug za slovenski narod.

S svojo naklonjenostjo ste omogočili tej najstarejši knjižni družbi, da znova zaživi in nadalje služi slovenskemu ljudstvu."

V Celju, dne 1. oktobra 1945.

Predsednik: Dr. Franc Cukala, 1. r

Predsednik:
Dr. Franc Cukala, 1. r., generalni vikar lavantinske škofije
generalni vikar lavantinske škofije

Podpredsesdnik:
Dr. Fran Stele, 1. r.

Tajnik:
Fran Finžgar, 1. r.

Odborniki:
Dr. Frank Kotnik, 1. r.
Matija Munda, 1. r.,
prošt dravograjski.

SANS

Izjava Izvršnega Odboa SKJS (Viječa) katere se tičejo bodočih metod dela pri zbiranju pomoči za stari kraj

Naša pomoč narodu v stari domovini je bila do sedaj kolektivnega karakterja. Nabiranje denarnih prispevkov in obleke je bilo osredotočeno v Svetu Kanadskih Južnih Slovanov. Delalo se je po enem načrtu. Na drugi strani ta pomoč ni bila v naprej določena za ta ali oni kraj, ali za to ali ono mesto, nego za ves narod, — kjer in komur je najpotrebnejnajveč strogemu zadržanju principa kolektivnosti v delu in ravnopravnosti v razdeljevanju.

Prilike se menjajo. Zveze z staro domovino so vedno čvrstejše. Izmenjujejo se pisma, odprte je pot za pošiljanje denarne pomoči, vkljub temu da je še vedno omejen. Izgledi so da bo kmalu mogoče poslati tudi pakete. Pri vsakem poštenem izseljencu se porodi želja da pomaga svoji družini, kar je naravno, razumljivo in opravičeno. Oni kateri ne mislijo in ne nameravajo pomagati svojim najbližjim se gotovo ne more pričakovati da bojo drugim pomagali.

Pomaganje svojcem ne izključuje kolektivnega dela potom S.K.J.S. — kakor smo to delali do danes. Zavedni izseljenci vedo koliko je naš narod prestal in žrtvoval, kako velike so njegove potrebe, vsled tega oni ne morejo biti zadovoljni da dajo pomoč samo svojim ampak bojo še nadalje dajali, kolikor morejo, vsemu narodu.

Pred nami je naloga da zgradimo otročjo bolnico v Liki. Brez dvoma bojo naši izseljenci še nadalje doprinašali za ustvarjenje tega cilja, brez ozira na vse drugo.

Postavljene so pred nas tudi druge naloge. Mi smo do danes največ pošiljali obleko in zdravniške potrebščine. To ne zadošča.

Poslati moramo tudi sredstva katero bo narodu pomagalo da si sam nabavi kar mu je potrebno. V zvezi s tem Izvršni Odbor S.K.J.S. (Viječa) ima namen kje po novem letu podvzeti kampanjo za nabiranje raznega orodja.

Mi smo prepričani, da bo to najbolša in največja pomoč, katero mi iz Kanade v današnjih okolščinah moremo dati, vsled tega je potrebno upreti vse sile za uresničenje teh nalog.

Medtem so se zadnje čase začeli pojavljati tudi drugi predlogi in načrti: Vaščani ene vasi na Hrvatskem Primorju bi radi podvzeli akcijo za obnovo uničenega Delavskega doma v svoji vasi; istotako nekateri prijatelji iz Gorskega-Kotarja, zopet izseljenci enega drugega mesta bi radi postavili spomenik padlim bojevnikom. Tudi so predlogi za nabiranje denarne pomoči za poedine osebe, katere so bile poškodovane v vojni.

Vse to so plemeniti nameni, katere kažejo ljubezen izseljenca napram svojemu rodnemu kraju, svojcem in svoji rojstni vasi ali mestu.

Mi ne želimo sprečavati takih akcij, ali smatramo, za potrebno izjaviti, da po našem mišljenju, z ozirom na naš položaj tukaj, in tudi vsled potrebe v stari domovini, podvzemanje takšnih akcij, sedaj ne bi bilo prav velike koristi. Za naš narod kakor celino, bi koristilo ako še nadalje držimo naše sile na okopu in delamo skupno za izpolnjenje nalog, katere so gori omenjene.

Treba je vzeti v obzir, kaj bi se zgodilo če bi se podvzelo jutri ene deset ali več takih nabiralnih akcij po celi državi, ali bi to prineslo uspeh in kakšne posledice bi to imelo za naše skupno delo? Končno je pa še tudi vprašanje če bi bilo mogoče te denarne prispevke za take lokalne svrhe dostaviti v stari kraj?

Kdor koli pametno razmisli o teh vprašanjih, mora priti do zaključka, da sedaj še ni čas za podvzemanje takih nabirnih akcij, ker bi takšen način zbiranja provzročil samo zmešnjavo našem delu, in vse to onemogočilo izpolnitev naših glavnih nalog.

Morali bi tudi priti do prepričanja, ako bi se tako delo kdaj podvzelo, bi moralo imeti gotova središča in da bi se moralo delati po enem odrejenem načrtu.

Zato mi svetujemo proti podvzemanju takšnih nabiralnih akcij za sedanji čas. Ako bi se pa položaj kasneje izmenil in kadar bode jasno, da z nabiranjem pomoči na ta način moremo dati narodu večjo pomoč, takrat bomo pristopili k temu načinu dela, organizirano po načrt — v "Viječu".

Mi pa pozdravljamo delo na pokrajinski ali mestni bazi kateri ima cilj pomagati in izpolnjevati naše skupne naloge, kot naprimer že dalje časa to delajo v Vancouverju Ličani, Primorci, Dalmatinci, Boduli, Cirkveničani in drugi, uspešno prirejajo posebne priredbe, ali dohodke od priredb gre v skupni fond "Viječa" za splošno pomoč našemu narodu.

Sedaj je pred nami vprašanje zgrajenje otroške bolnišnice. Pozneje bo prišlo nabiranje raznega orodja in drugih potrebščih. To so danes glavne naloge, ako jih hočemo izpolniti moramo delati skupno. Takšen način dela nam zagotavlja največji uspeh, na tej podlagi moremo pomagati največjemu številu onim, katerim je pomoč potrebna.

Izvršni odbor "Sveta Kanadskih Južnih Slovanov".

Zahvala in čestitke k praznikom

St. Catharines — Cenjeno uredništvo Edinosti. Tukaj vam pošljem $3.50 za nadaljno naročnino in dva stenska Koledarja.

Ker so na pragu božični prazniki, želim vsem mojim prijateljem in znancem, ter čitateljem Edinosti, vesele Božične praznike im srečno Novo leto.

Ker se nahajam še vedno v bolnišnici in koliko časa še, nevem? mislim da ne več dolgo, moram najlepše zahvaliti vsem tistim kateri ste me dosedaj obiskali in prinesli darila. Izrekam vsem najlepšo zahvalo!

Zahvaliti se moram tudi V.P.Z. Bled, katera mi je tako točno izplačala bolniško podporo. Kot član tega društva in cela moja družina, priporočam da tudi druge družine storite svojo dolžnost. Saj je to vendar v korist vam samim, ker človek nikdar ne ve kdaj ga lahko zadene nesreča ali boležen, kjer je najboljši prijatelj v takem slučaju dobro podporno društvo.

Zatoraj dragi rojak ako še nisi član tega društva, pristopi v njegove vrste še danes, da ne bo jutri prepozno.

Naj se tem potom zahvalim rojakom Kazimir Fojs, iz Sudbury, Francu Tekavc iz Kirkland Lake in Johnny Horvat iz Windsorja, ki so mi poslali dosti naročnikov za denarnice, kakor njim samim ki so jih naročnili. Hvala vam rojaki!

Toraj vesele Božične praznike in srečno Novo leto, želim vsem rojakom širom Kanade in Amerike, Edinosti pa dosti novih naročnikov.

Ludvik Kolenc
N. P. S. Box 158
St. Catharines, Ont.

Iz francoščine prevedla K. N.

1.

Orani je bilo vse preveč hudo pri srcu da bi mogla pazljivo brati, Rastreseno je listala po neki reviji, samo da ne bi užalila svojega moža, hkrati so ji pa misli uhajale v preteklost. V reviji je videla nekaj zanimivih slik o Parizu, o velemestu, kjer bo odslej živela. Morda bi se kakšna druga žena veselila na samostojno življenje v vedri, elegantni francoski prestolnici; ona, Orana je bila še vse preveč mlada in plaha, da bi mogla misliti na to življenje z veseljem in brez skrbi.

Doslej je pač živela v Jacheresu, sama med svojimi. Ni bilo prešerne zabave v tem idiličnem gnezdecu, to je res, prav tako pa tudi ni bilo vznemirljivih dogodkov, nikakršne skrbi za življenje, nikakršnega razburjanja. Življenje je teklo mirno in sončno, kakor Loira med zelenimi bregovi njihovega posestva . . .

Zdaj se je pa na lepem znaššla pred grozečim vprašanjem:

Kaj bo jutri?

Ali se bo mogla navaditi na samotno življenje daleč od rodne hiše, daleč od ljubljenih staršev? kaj je dejala? Na samotno življenje? Ali ne bo živela ob strani svojega moža?

Pogledala ga je od strani. Zdel se je zatopel v časopise, kakor da zanj ne bi bilo druge stvari na svetu, bil je tih in mračen. Na lepem je začutila pekočo radovednost, kakšen je pravzaprav ta njen nož . . .

Ali jo bo razumel, on Španec, njo Francozinjo? Ali ji ne bo nikoli očital očetovih besed, njegovega sovražnega sprejema? Bilo je res škoda, da se je oče tako razburil in tako razžalil njega, ki bo morala odslej deliti z njim svoje življenje, če bo hotela ali ne . . .

In potlej je bil med njima še spomin na tisto prvo noč v Barceloni. Ali je ona kriva, če še do tega dne ni pozabila te britke preiskušnje?

Ali bo njen mož lepega dne vendar razumel, da je sicer po božjih in človeških postavah tisto noč ravnal pravilno, da je pa to ravnanje ubilo njeno dekliško dušo in ranilo njeno čast?

Morda se bosta pa vseeno bolje razumela, kakor zdaj sluti? Ona ima dober namen. Ali je pa dober dovolj spričo strahu, ki se jo je loteval ob misli, da je z vsakim obratom koles bliže njunemu skupnemu domu, in intimnemu življenju s svojem možem?

Tudi Morenu ni bilo posebno lahko pri srcu.

Sedel je zraven svoje mlade ženice, na videz zatopljen v časopise in ne meneč se za ves svet. Toda dober opazovalec bi bil uganil, da se za to pretirano vnemo za časopise najbrže skriva nekaj drugega. Morda zadrega? Morda strah?

In med tem ko je Orana s strahom mislila na življenje, ki jo čaka so se tudi njemu podile misli po glavi brez pravega cilja in smisla.

Kako naj se vede do te osebice, ki tako tiho in mirno ždi zraven njega? Res, njegova zakonita žena je, toda njegova je postala v tako čudnih okolščinah, da v nepopravljivost tega dejstva kar ni mogel prav verjeti.

Tam, v Barceloni ni bil prav nič zadregi, Menil je, da bo morebiti živel samo še eno noč in en dan; dalje takrat ni mislil. Živel je samo za tisti dan, samo za tisto noč. Tedaj od življenja ni terjal več, kakor da te kratke, zgoščene ure skupnega sožitja s to lepo žensko doživi kar najbolj globoko kar najbolj sladko. Na drugo ni bil pomislil.

Njegove misli so bile tedaj daleč od bodočnosti. In zdaj je na lepem ta bodočnost stopila predenj v vsej resninosti, in terjala, da se ji postavi v bran kot človek, ki zna brez strahu pogledati življenju v obraz.

Spet so mu misli poromale za nekaj ur nazaj. V duhu je gledal prizore, ki jih je bil pravkar doživel, kakor v filmu.

In vendar se ga je v tem trenutku loteval neznan strah. Tesno mu je bilo pri srcu ob misli: Kaj bo dejala njegova mlada, razvajena žena o njegovem skromnem samskem stanovanju? Dve sobi s kopalnico, kuhinjica, kjer mu sluga včasih skuha obed, to je vse njegovo kraljestvo.

In Orana? Ali ni njen oče dejal, da je vajena udobja. Kdor je videl salon v gradiču Jacheresu, je tem besedam prav rad verjel.

(Nadalje prihodnjič)

LETNA SEJA SVETA K.J.S.

Vancouver — Letna seja lokalnega Sveta Kanadskih Južnih Slovanov se vrši v soboto dne 12 januarja 19b6., Srbskem Prosvetnem Domu, 767 Keefer St. Začetek seje ob 7.30 zvečer.

Pozivlja se vse prispevatelje za pomoč stari domovini iz Vancouverja in okolice, da se udeleže seje.

Tajnik

LETNA SEJA VEČA V SUDBURY

Vabi se vse članstvo lokalnega Sveta Kanadskih Južnih Slovanov iz Sudbury in okolice, da se udeleži letne seje, katera se vrši znanih prostorih 322 Bessie St. dne 23 decembra 1945.

Začetek seje ob 1.30 popoldne.

Pridite zagotovo vsi na sejo, ker je važna in obenem letna seja.

J. Kosmrl, taj.

LETNA SEJA V ST. CATHARINES

Prihodnja seja tukajšnega odseka Zveze Kanadskih Slovencev v St. Catharines se vrši v nedeljo dne 30 decembra pri dobro rojaku J. Gerdina.

Ker je to obenem letna seja na kateri se bode volil odbor za bodoče leto, se naproša tako člane in članice kakor tudi vse one rojake, kateri žele pristopiti v naš odsek, da se udeleže. Imeli boste poleg tega izredno priliko slišati poročilo kako smo napredovali in kaj vse smo storili za preteklo leto.

Ne pozabite toraj v nedeljo dne 30 decembra.

Začetek seje ob 2 uri popoldne.

Tajnik

Širite čitajte in postanite naročnikom Edinosti

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana